

Dobrovolnictví a zahraniční mise z pohledu Cagliero-salesiánského voluntariátu

Markéta Hladká

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta HLADKÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Dobrovolnictví a zahraniční mise**

Zásady pro vypracování:

Studium literatury v oblasti zvoleného tématu
Shromáždění podkladů
Vymezení teoretické části a zpracování východisek
Rámcové rozdělení kapitol
Příprava metodiky výzkumu
Zpracování a vyhodnocení výzkumu
Dopsání obou částí práce
Sepsání úvodu a závěru
Kompletování písemné práce

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BOSCO, T. Dej mi duše: Salesiánská tradice. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-882-8.

FRIČ, P., a kol. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. 1. vyd. Praha: Agnes, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.

SOKOL, J. Člověk a náboženství. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 80-7178-886-4.

TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Mgr. Leona Hozová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **12. února 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2009**

Ve Zlíně dne 12. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 6.3.2009

.....
Kladka

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá vysíláním dobrovolníků do zahraničí v rámci programu Cagliero-salesiánského voluntariátu. V teoretické části seznamuje čtenáře s obecnými pojmy jako dobrovolnictví a jeho význam, dobrovolník, zákon o dobrovolnické službě a druhy dobrovolnictví. Ve speciální části se zaměřuje na základy salesiánské pedagogiky a program Cagliero-salesiánského voluntariátu. Praktická část odhaluje kvalitativními metodami postoje a názory dobrovolníků, kteří tímto programem prošli, a míru jejich schopnosti integrace zpět do života.

Klíčová slova: dobrovolnictví, dobrovolník, zákon o dobrovolnické službě, Salesiáni Dona Bosca, Cagliero-salesiánský voluntariát, postoje, názory, schopnost integrace

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the sending volunteers to foreign countries thanks to the program Cagliero-salesians voluntariat. The theoretical part presents general notions such as volunteerism and its importance, a volunteer, the law on voluntary service and types of volunteerism. The special section is focused on the basic principles of pedagogy and program Cagliero-salesian voluntariat. Practical qualitative methods reveals attitudes and opinions of volunteers who have participated at this program. It also includes their ability to return to everyday life.

Keywords: voluntary work, volunteer, the law on voluntary service, Salesians of Don Bosco, Cagliero-salesians voluntariat, attitudes, opinions, ability to return

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. et Mgr. Leoně Hozové za odborné vedení a cenné rady při vypracovávání mé bakalářské práce a Mgr. Janě Švecové, koordinátorce programu Cagliero-salesiánský voluntariát, za poskytnutí důležitých informací a materiálů a za vstřícný přístup. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a myšlenky. Děkuji také své rodině a přátelům, za trpělivost a podporu.

Motto

„Neodkládejte na zítřek dobro, které můžete udělat dnes, protože snad zítra nebudete mít už čas.“ Don Bosco

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ČÁST OBECNÁ	12
1.1 DOBROVOLNICTVÍ A JEHO VÝZNAM.....	12
1.2 KDO JE DOBROVOLNÍK.....	13
1.3 ZÁKON O DOBROVOLNICTVÍ	15
1.4 DRUHY DOBROVOLNÉ ČINNOSTI	15
1.4.1 Historický vývoj dobrovolné činnosti	15
1.4.2 Hledisko cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá.....	16
1.4.3 Typy dobrovolnictví	16
2 ČÁST SPECIÁLNÍ	18
2.1 ZÁKLADY SALESIÁNSKÉ PEDAGOGIKY	18
2.2 ASOCIACE SADBA A JEJÍ PROGRAMY	19
2.2.1 Dobrovolnické programy a zákon o dobrovolnické službě.....	19
2.3 CAGLIERO-SALESIÁNSKÝ VOLONTARIÁT	20
2.3.1 Cíle a obsah programu.....	21
2.3.2 Požadavky na dobrovolníka	22
2.3.3 Příprava na dobrovolnou službu.....	25
2.3.4 Místa dobrovolné služby	26
2.3.5 Duševní hygiena dobrovolníka.....	27
2.3.6 Financování	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
3 PROJEKT VÝZKUMNÉ ČÁSTI	30
3.1 CÍLE VÝZKUMU A VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	30
3.2 DRUH VÝZKUMU	30
3.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	31
3.4 VÝZKUMNÉ METODY	31
3.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	32
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	34
4.1 VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT.....	34
4.1.1 Analýza polostrukturovaných rozhovorů s dobrovolníky	34
4.1.2 Analýza polostrukturovaného rozhovoru s koordinátorkou.....	42
4.1.3 Analýza dokumentů- dopisy dobrovolníka Filipa	43
4.2 SHRNUÍ ZÁVĚRŮ	48
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	52

SEZNAM TABULEK.....	53
SEZNAM PŘÍLOH.....	54

ÚVOD

Dobrovolnictví je v dnešní době jistě diskutovaným tématem, protože neustále přibývá neziskových organizací, potřebujících lidi, kteří ve svém volném čase nezištně pomohou druhým. Rok 2001 byl vyhlášen Mezinárodním rokem dobrovolníků a změnil jistě mnoho věcí, týkajících se tématu dobrovolnictví v České republice. Za velmi důležitý a přínosný krok považuji to, že dal vzniknout zákonu o dobrovolnické službě a pomohl chápat dobrovolnictví jako součást našich životů.

Téma bakalářské práce o dobrovolnictví jsem si vybrala na základě vlastního zájmu o tuto oblast. Jelikož je to však téma velmi široké, rozhodla jsem se soustředit na dobrovolnictví z prostředí mně blízkému, a to o salesiánech. Salesiáni Dona Boska jsou kongregace, která patří do katolické církve a jejich hlavním posláním je práce s dětmi a mládeží. Se salesiány spolupracuji již nějakou dobu, a proto mě velmi zaujal jejich program Cagliero-salesiánský voluntariát, který vysílá dobrovolníky do celého světa. Jeho prostřednictvím tak mají možnost mladí lidé pomoci v rozvojových, ale i evropských zemích. Jedna z mých blízkých kamarádek tento program také absolvovala a vzbudila ve mně zájem o bližší nahlédnutí do této oblasti. Zaujalo mne nejen povídání o rozvojových zemích, stylu života a kultury místních lidí, ale i názory mé kamarádky, která se odtud vrátila. Na základě jejich zkušeností jsem se tedy rozhodla, že budu psát práci a výzkum, která se bude týkat pobytu dobrovolníků v cizím prostředí a jejich následnému návratu zpět do České republiky.

Práci tvoří část teoretická a praktická. Teoretickou část jsem si dále rozdělila na část obecnou a speciální. V obecné části se zabývám dobrovolnictvím a jeho významem z hlediska některých význačných autorů tohoto odvětví, tím, kdo by dobrovolník mohl být a typy dobrovolnictví. Část speciální uvádí čtenáře do kontextu se salesiánským prostředím. Největší pozornost je zde věnována samotnému programu Cagliero-salesiánského voluntariátu. Praktická část se zaměřuje na postoje, názory a integraci dobrovolníků, kteří tento program absolvovali, zpět do České republiky. Doufám, že práce bude přínosem nejen pro mne samotnou, ale i pro ty, které tato oblast zajímá.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ČÁST OBECNÁ

V této části se budeme zabývat obecnými zásadami a věcmi, které se dobrovolnictví týkají. Především významem dobrovolnictví nejen v dnešním světě, ale i u nás. Tím, kdo dobrovolník je a co se od něj očekává, nastíněním podstaty zákona o dobrovolnické službě a přehledem druhů dobrovolnické činnosti.

1.1 Dobrovolnictví a jeho význam

Když se řekne slovo dobrovolnictví, můžeme si pod ním jistě představit mnoho činností. Společné pro ně však je to, že jsou vykonávány z „dobré vůle“ člověka, tudíž z jeho vlastního zájmu či iniciativy.

Ve Slovníku sociální práce můžeme najít definici dobrovolnictví jako: „*neplacenou a nekariéerní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti*“ (Matoušek, 2003, s. 55).

Dobrovolnictví je rozšířeno po celém světě a zdaleka není ve společnosti ničím novým. Vždy tu byli ti, kteří byli šťastnější a pomáhali těm, kteří kvůli nemoci, chudobě nebo jinému neštěstí pomoc potřebovali (Tošner, Sozanská, 2002, s. 23).

Jak se však ukazuje, na veřejnosti je stále dobrovolnictví většinou považováno za nadšenecké bláznovství lidí, kteří zřejmě mají přemíru času a neví co s ním. V dnešním materialistickém světě se lidé dívají spíše na to, kolik peněz za práci obdrží a soustředí se na sebe. Potom je takový dobrovolník, který vykonává určitou činnost rád a zadarmo, snadno považován za naivního nadšence. Lidé, kteří takto smýšlejí si však neuvědomují, jak velký význam tato pomoc má pro ty, kteří ji opravdu potřebují.

Lidem z tzv. sociálně slabých skupin může dobrovolnictví pomoci najít způsob, jak se zařadit do společnosti. Nezaměstnaní mohou získat zkušenosti, které v budoucnu využijí při vykonávání své práce. Zdravotně postižení lidé se díky dobrovolným aktivitám lépe integrují do společenského dění. Lidé v důchodovém věku mohou pomoci zejména v oblasti služeb seniorům, ale také při předávání zkušeností a hodnot mladším. Tak mohou pomoci řešit i generační problémy ve společnosti. Důležitější je však získaný pocit užitečnosti (O dobrovolnictví, http://www.dobrovolnik.cz/1_co.shtml).

Frič (2001) píše o druzích altruismu ve spojitosti s dobrovolnictvím. Uvádí zde, že dobročinnost je spjata s počátkem křesťanství. Jedním z hlavních přikázání, obsažených ve Starém zákoně, totiž je, aby křesťan miloval Boha nade všechno a svého bližního jako sebe sama. V Novém zákoně se pak nachází odkaz Ježíše Krista, který byl vzorem a pomáhal všem bez rozdílu majetku nebo postavení. „*Křesťanská láska k bližnímu, soucit s trpícími a milosrdenství představují základní pilíře emocionální motivace křesťanského altruismu. Křesťanství tyto emoce nejenže vysoce vyzdvihuje, ale dbá i na praktické vyústění altruistických citů*“ (Frič a kol., 2001, s. 18).

Musíme zde také vysvětlit termín zahraniční mise, který je obsažen v tématu této bakalářské práce.

Tento pojem vychází ze slova missione, etymologicky odvozeného z latinského mittere:

1. pozvání/vyslání autoritou jedné nebo více osob na určité místo,
2. určitý úkol, který vysílající vyslanému svěřuje.

Misie jsou spojovány nejčastěji s církví v období 19. století, kdy byl ve světě koloniální rozmach. První misijní výprava se uskutečnila v roce 1875, kdy se skupina kněží a pomocníků vypravila do Argentiny. Další výpravy se pak uskutečňovaly každý rok. Již v roce 1888 měla Jižní Amerika 150 kněží salesiánů a 50 sester salesiánek (B-8. Dějiny salesiánských misí, informační materiály SADBY pro přípravu dobrovolníků).

1.2 Kdo je dobrovolník

„*Dobrovolník je zcela normální člověk s vyvinutým citem pro potřeby okolí*“ (O dobrovolnictví, http://www.dobrovolnik.cz/1_lide.shtml).

Dobrovolníkem dnes může být v podstatě kdokoliv. V zahraničí je běžné, že se dobrovolnictví věnují všechny věkové i profesní skupiny. V České republice je však situace jiná. Podle výzkumu Dobrovolnického centra v Ústí nad Labem (Beranová, 2001, in Tošner, Sozanská, 2002, s. 44) je typickým dobrovolníkem mladá žena, která studuje humanitně zaměřenou fakultu nebo vyšší střední školu. Ženy – dobrovolnice daleko přesahují počet mužů – dobrovolníků. Z hlediska sociálních skupin o mnoho převažovali studenti nad zaměstnanými, nezaměstnanými, důchodci či ženami na mateřské dovolené.

Mohli bychom si položit otázku, proč je právě žen o hodně víc než mužů. Vycházíme-li z historie, byla žena vždy ta, která se starala o domácnost, děti i druhé lidi. Ženy jsou tedy všeobecně více stavěny do role pečovatelek. Proto zdá se inklinují k pomoci druhým více než muži.

V církevních organizacích můžeme obvykle najít především věřící dobrovolníky. Jsou zde však i lidé, kteří se k náboženské příslušnosti nehlásí, a přesto v ní pomáhají. Samotné církevní organizace jsou vůči nim otevřené a s radostí je přijímají, protože je pro ně důležitější to, že lidé chtějí pomáhat druhým a mají jisté osobní vlastnosti. Příslušnost k církvi je pak vedlejší.

Oblasti, které nejčastěji využívají dobrovolníky (podle Sozanské In Tošner, 1999, s. 115):

- a) sociální,
- b) zdravotní,
- c) ekologická,
- d) volnočasové aktivity dětí, mládeže i dospělých.

Lidé se stávají dobrovolníky z různých důvodů. Dobrovolná služba jim může přinést pocit, že jsou někde užiteční, poznají nové lidi, získají nové zkušenosti, něco nového se naučí. Pro každého je to věc osobní a může mu přinést něco trochu jiného, vždyť možností je celá řada. V Příručce pro dobrovolníky (Adra, s. 33–34) můžeme najít práva a povinnosti dobrovolníka. Dobrovolník má tedy právo na to, aby obdržel úplné informace o činnosti organizace, ve které chce pomáhat a zároveň kompletní instrukce o práci, kterou by měl vykonávat. Má právo na kontakt s koordinátorem dobrovolníků nebo vedoucí osobou, která má dobrovolníky na starost. Dobrovolník by měl být také zaškolen, aby mohl svoji práci odvádět kvalitněji a mít v případě potřeby ochranné pomůcky a zázemí. K dispozici by měl také mít supervizora, se kterým by si mohl v případě potíží promluvit. Dobrovolník má právo vyjádřit svůj názor a odmítnout činnost, pokud nebude vyhovovat jeho motivaci a schopnostem. V této práci je také důležité ohodnocení, proto by mělo být dobrovolníkovi umožněno účastnit se hodnotícího procesu a být za svoji dobře odvedenou činnost morálně oceněn. Samozřejmostí je právo na pojištění dobrovolnickovy činnosti pro případ úrazu dobrovolníka. Dobrovolník však nemá jen práva, ale musí dodržovat i jisté povinnosti, které jsou nezbytné pro zajištění kvalitní práce. Povinnosti se většinou týkají dobrovolnickovy osobnosti, a to být spolehlivý a plnit úkoly, které mu byly uloženy. Dbát na bezpeč-

nost svoji, ale i druhých, se kterými je v kontaktu. Dobrovolník má zachovávat mlčenlivost a nezneužívat důvěry, kterou do něj ostatní vkládají. Stejně tak je důležité dbát na osobní duševní hygienu a znát své hranice. V neposlední řadě by se měl dobrovolník ztotožňovat s posláním organizace, pro kterou pracuje a také ji podle toho navenek vhodně prezentovat.

Na dobrovolnicích je přímo závislý chod organizace, kde vedle malé skupiny profesionálů dobrovolníci naplňují hlavní cíle organizace. Zajišťují humanitární akce, ekologické iniciativy a kampaně. Dobrovolníci jsou rozhodující silou a bez jejich účasti by nebylo možné realizovat akce, kterými se organizace prezentuje (Tošner, Sozanská, 2002).

Každý, kdo neváhá obětovat část svého volného času pro druhé, si určitě zaslouží být chválen a podporován. Někdy chtějí lidé pomáhat tak moc, že je služba pohltí a přitom zapomínají trochu na sebe. Ať už je dobrovolník student či pracující, měl by také myslet na své duševní zdraví, protože vyčerpaný dobrovolník se lehce může stát tím, kdo nakonec sám bude pomoc potřebovat.

1.3 Zákon o dobrovolnictví

V České republice vznikla první zákonná norma upravující dobrovolnictví v roce 2002. Konkrétně se jedná o zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, který vešel v účinnost k 1. lednu 2003.

1.4 Druhy dobrovolné činnosti

Abychom porozuměli problematice dobrovolnictví, musíme se zajímat, kde tato činnost vznikla v minulosti a kdo dal podnět pro dobrovolnou službu.

1.4.1 Historický vývoj dobrovolné činnosti

Tošner a Sozanská (2002, s. 38) uvádějí 2 typy dobrovolnických modelů. Vývojově starší je evropský model dobrovolnictví – komunitní. Ten vzniká ve společenství lidí, kteří mají stejné zájmy a chuť dohromady pracovat, bavit se a vytvářet atmosféru pro rozvoj lidské osobnosti. Vytváří se centra s osobními přátelskými vztahy. Toto podporuje dobrovolnou činnost a dobrý kolektiv. Vývojově mladší je americký model dobrovolnictví – manažerský. V našich podmínkách můžeme vidět oba modely, jak komunitní, tak manažerský. Komunitní model převládá spíše na vesnicích nebo malých městech, v charitativních nebo

humanitárních organizací církví a náboženských společnostech, například v kolektivu dětí a mládeže Sluníčko, Astra, Junák, Skaut nebo sportovní organizaci Sokol. Manažerský model se objevuje ve městech, kde má větší rozsah v nabídce od občanů, například Armáda spásy ČR, Adra.

1.4.2 Hledisko cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá

Po roce 1989 vzniká řada neziskových organizací a hnutí. Některé zanikly a některé zůstaly na dobrovolnické úrovni. Většina z nich je součástí neziskových organizací, občanských sdružení, účelových zařízení církví nebo obecně prospěšné činnosti. Problémy mohou nastat, jestli chybí profesní řízení. I dobrovolníci potřebují mít člověka, který umí řídit, vést a zná zákony, aby chod organizace fungoval. Toto můžeme nazvat, jak uvádí Tošner a Sozanská (2002, s. 38) dobrovolnictví „zdola nahoru“. Jde-li o strukturovanou organizaci, v níž pracují profesionálové a rozhodují se začít pracovat s dobrovolníky, například domovy seniorů, nemocnice, školy, tehdy můžeme hovořit o dobrovolnictví „zvenčí dovnitř“.

1.4.3 Typy dobrovolnictví

Ačkoliv to někteří možná ani nevnímají, máme několik druhů dobrovolnictví.

Dárcovství je, na rozdíl od dalších typů dobrovolnictví, pasivním typem dobročinnosti. „Dobrovolník“ přispívá většinou jednorázově peněžní formou na nějakou předem určenou potřebu (Liga proti rakovině – Květinový den, NROS – Pomozte dětem).

Slovník sociální práce (Matoušek, 2003) rozlišuje dobrovolnictví **vzájemně prospěšné** a **veřejně prospěšné**.

Vzájemně prospěšné dobrovolnictví

Jedná se většinou o zájmové skupiny, které sdílejí osobní zájmy. Vykonávají nějakou prospěšnou činnost v zájmu realizace svých cílů a poslání. Je většinou kolem sportovního spolku, obce či farního společenství. Bývá většinou spontánní.

Veřejně prospěšné dobrovolnictví

Spočívá v tom, že dobrovolník poskytne část svého času a vlastních dovedností pro nějakou veřejně prospěšnou činnost. Tento typ je základem pro neziskové organizace. Role dobrovolníka je vymezena, stejně tak i úkoly a akce.

Existuje ještě tzv. **dobrovolná občanská výpomoc** (někdy také sousedská výpomoc), která se zaměřuje spíše na rodinu, širší okruh příbuzných či sousedů. Všechny tři typy se mohou mezi sebou prolínat, takže mnohdy nemůžeme přesně stanovit, o jaký druh dobrovolnictví se jedná (Tošner, Sozanská, 2002, s. 36-37).

Dobrovolná služba bývá obvykle dlouhodobá služba v zahraničí. V ČR se tato forma dobrovolnictví začala rozšiřovat až po roce 1989. U nás máme několik vysílajících organizací, které se o dobrovolníky starají (Mládež pro Evropu, Bohemia Corps, United Nations Volunteers).

Tošner se Sozanskou (2002) dále poukazují na důležitost rozlišovat pojmy **dobrovolnická činnost** a **dobrovolná činnost**. Dobrovolnická činnost souvisí s aktivitami spojenými s organizováním dobrovolnictví. Patří sem dobrovolnická centra po celé ČR a organizace, které zprostředkovávají dobrovolnou službu (Hestia, Arnika, Jahoda, INEX-SDA). Dobrovolnou činností myslíme právě už výkon dobrovolné pomoci. Jsou jimi většinou neziskové organizace věnující se všem oblastem (Skaut, Greenpeace, Amnesty International, Česká katolická charita).

Jednotlivé druhy a typy dobrovolnictví se mezi sebou mohou míchat a prolínat. Proto je toto rozdělení důležité spíše z hlediska administrativy. Důležitější je, že jsou mezi námi lidé, kteří chtějí pomáhat, všímají si druhých a není jim lhostejné, když někdo potřebuje pomoci. Teprve v poslední letech se dostává dobrovolnictví v ČR do povědomí lidí. Před rokem 1989 sice byly organizovány tzv. dobrovolné aktivity, ale jelikož byly všechny téměř povinné, byly spíše jakýmsi donucovacím prostředkem.

2 ČÁST SPECIÁLNÍ

Speciální část se zaměřuje na konkrétní organizaci, která dobrovolníků využívá, a její fungování. Máme zde přehled jak o základech salesiánského díla, tak i o jednotlivých programech. Pozornost je soustředována zejména na program Cagliari-salesiánského voluntariátu, který je zde zpracován. Čerpáno je zde především z interních materiálů organizace SADBA a jejích podkladů k přípravě dobrovolníků.

2.1 Základy salesiánské pedagogiky

Salesiáni Dona Bosca (dále jen SDB) jsou součástí katolické církve. Původní název této kongregace byl Společnost svatého Františka Saleského. Jejich zakladatelem byl italský kněz Giovanni (Jan) Bosco (1815–1888). Už od dětství cítil, že jeho povoláním bude práce s mládeží. Staral se o chudé kluky, kteří žili na ulici a poskytl jim útočiště a „bezpečné“ trávení volného času.

„Jako tajemství úspěchu pro práci s mladými dal salesiánům jedinečnou výchovnou metodu, tzv. preventivní systém založeného na rozumu, náboženství a laskavosti. Systém inspirovaný láskou, která má základ v živém setkání s Ježíšem Kristem, především v eucharistii, v neomezené důvěře v Pannu Marii, ve věrnosti církvi a jejímu učení.“ Jan Bosco zemřel v Turíně 31. ledna 1888. Za svatého ho prohlásil Pius XI. roku 1934 (Salesiáni Dona Bosca, <http://www.sdb.cz/zakladatel-jan-bosco/>).

Kongregace SDB se tedy věnuje výchově mládeže a smysluplnému trávení jejich volného času. Po celém světě je několik tisíc středisek volného času, která uplatňují již zmiňovaný preventivní výchovný systém a pomáhají tak z dětí a mládeže vychovávat dobré lidi. Musíme také zmínit pojem oratoř, který zavedl Don Bosco. Jedná se o výchovné dílo Jana Bosca, které se vyznačuje čtyřmi základními prvky:

- Domov – příjemná a rodinná atmosféra; pocit, že někam patří,
- Hřiště – smysluplné trávení volného času ses svými vrstevníky,
- Škola – učení se novým věcem,
- Víra – hledání duchovních hodnot a osobního vztahu s Bohem.

Salesiáni zřizují nejen střediska mládeže, ale také pořádají víkendové akce, tábory, školy a internáty, učňovská střediska a též misie.

Preventivním výchovným systémem se zabývá Carlo Nanni (Bosco, Nanni, 2006), který považuje za důležité, začít vždy od prevence ve všech jejích významech. Velmi záleží také na vztazích.

2.2 Asociace SADBA a její programy

SADBA (Salesiánská Asociace Dona Bosca) vznikla v roce 2005 jako občanské sdružení, které převzalo pod svoji „ochranu“ Cagliariro-salesiánský voluntariát. Toto sdružení bylo založené za účelem podpory výchovy dětí a mládeže k etickým hodnotám v salesiánském stylu.

Sdružuje převážně právnické osoby, jako jsou salesiánská střediska mládeže, za účelem společných projektů. Salesiánská provincie Praha, která je také členem SADBY, je garantem této činnosti (Salesiánská mládež, <http://mladez.sdb.cz/sadba/>).

V rámci fungování SADBY existují **3 základní dobrovolnické programy**:

1. **Salesiánští animátoři** – tříletý program pro mladé od 15 let, kteří pomáhají ve střediscích volného času a jsou ochotni věnovat 3 víkendy ročně tomu, aby se něco nového naučili.
2. **Cagliariro-salesiánský voluntariát** – program pro mladé dobrovolníky, kteří chtějí pomáhat v ČR nebo v zahraničí (rozpracováno dále).
3. **Margherita** – program je určen pro zkušenější dobrovolníky, kteří již mají nějakou zkušenost s prací s mládeží a chtějí se mládeži věnovat i mimo své pracovní nasazení.

Všechny tyto programy jsou akreditovány na MV ČR a řídí se zákonem č. 198/2002 Sb.

2.2.1 Dobrovolnické programy a zákon o dobrovolnické službě

Neakreditovaná dobrovolná služba

Každý člověk se může zapojit do pomoci jiným. Neakreditovaná dobrovolná služba je každá lidská pomoc, která se neřídí zákonem o dobrovolné službě, tzn. nemusí splňovat podmínky v něm stanovené. Dobrovolníkem je v tomto smyslu každý člověk, který vykonává nějakou činnost bez nároku na odměnu.

Akreditovaná dobrovolná služba

Akreditovaná dobrovolná služba je služba, která se řídí zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Organizace, která vysílá dobrovolníky, musí splňovat řadu podmínek, aby mohla vysílat tzv. akreditované dobrovolníky. Na rozdíl od neakreditovaných organizací však může každoročně žádat u Ministerstva vnitra ČR o dotaci na činnost svých dobrovolníků. Dobrovolníci v akreditované dobrovolné službě jsou společensky oceněni a podporováni ve službě. Je zde možnost doplnění kvalifikace pro ty, kteří by si chtěli rozšířit znalosti a vědomosti. Samozřejmostí je příprava, doprovázení ve službě, supervize a navazující aktivity. U dlouhodobé a intenzivní dobrovolné služby (tzn. více jak 20 hodin týdně) je hrazeno zákonné zdravotní pojištění automaticky na základě smlouvy a je možnost získání dotací i na sociální pojištění. Pro akreditovanou dobrovolnou službu je příslušné Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality – oddělení dobrovolné služby. Mezi nevýhody akreditované dobrovolné služby patří zejména přílišná administrativa a povinnost pojištění dobrovolníka i proti škodě, která mu bude způsobena, aniž by stát zaručoval hrazení pojištění.

EVS (European Voluntary Service) je projekt vytvořený Evropskou unií na podporu mobility mládeže v rámci Evropy. Mladý člověk mezi 18 a 30 lety může strávit dobu od 2 do 12 měsíců jako dobrovolník v některém z nejrůznějších projektů v jiném evropském státě. Podmínkou je akreditace vysílající i hostitelské organizace pro Evropskou dobrovolnou službu a schválení projektu dobrovolné služby pro konkrétního dobrovolníka. Veškeré náklady na činnost dobrovolníků (cestovné, kapesné, ubytování, stravování atd.) v rámci EVS jsou hrazeny Evropskou unií. Kontaktním místem pro ČR je Česká národní agentura.

2.3 Cagliero-salesiánský voluntariát

Tento program umožňuje mladým lidem, aby se aktivně zapojili svojí dobrovolnou činností tam, kde je to potřeba. Program je uskutečňován nejen v zahraničí, ale také v České republice. Abychom lépe porozuměli poslání toho programu, vysvětlíme si jeho název, který se skládá z těchto tří slov (Zadarmo jsem dostali, zadarmo dávejme, s. 8–9).

Cagliari

Don Bosco působil na začátku své činnosti především v Itálii, odkud pocházel. Když ale ostatní země viděly, že jeho dílo má úspěch, chtěly, aby se jeho spolupracovníci vydali vychovávat děti a mládež i v jejich zemi. Donu Boscovi, který po takových misiích sám toužil, se jeho sen splnil roku 1875. Skupina salesiánů se rozhodla plout do Argentiny, kde pod vedením Giovanniho Cagliari (1838–1926) uskutečnili první misie. Po této expedici následovaly další a dnes je dílo Dona Bosca známé ve 130 zemích světa. Po G. Cagliariovi byl tedy pojmenován i tento program na vysílání dobrovolníků.

Salesiánský

Vyslaní dobrovolníci pomáhají převážně v salesiánských domech, které jsou postaveny na stylu výchovy Dona Bosca a snaží se pokračovat v jeho stopách. Základem salesiánské pedagogiky je preventivní systém – snaha vytvářet takové prostředí, které umožňuje předcházet veškerému špatnému chování mladých lidí a motivuje je k dobrému. Je to systém, který se opírá o rozum, laskavost a víru. Nepoužívá donucovací prostředky, ale spoléhá na rozumové schopnosti, srdce a touhu po Bohu, kterou nosí každý člověk hluboko v sobě.

Volontariát

Je to vlastně ona dobrovolná služba těch, kteří chtějí dělat něco navíc, mimo své povinnosti. Jejich dobrá vůle vede k osobnímu nasazení, a to i přesto, že nejsou motivováni finanční odměnou. Proto tedy „volontariát“ (z latinského slova voluntas – vůle). Svým zapojením podtrhují důležitost hodnot, kterými jsou solidarita a vzájemné sdílení.

2.3.1 Cíle a obsah programu

Hlavní cíl voluntariátu:

- **výchovný** – zapojení do salesiánského výchovného díla,
- **misijní** – předávání křesťanských hodnot a zapojení do práce v misiích,
- **vokacionální** – v rámci služby mladým lidem také nabídka doprovázení v rozlišování povolání (Salesiánský dokument o dobrovolnictví, Řím, 1995 In informační materiály SADBY pro přípravu dobrovolníků).

Program se skládá z těchto na sebe navazujících částí:

- **Příprava** dobrovolníka na dobrovolnou službu (8 víkendových setkání a zkušební pobyt v salesiánském zařízení).
- **Vyslání dobrovolníka** na místo dobrovolné služby a jeho doprovázení v jejím průběhu.
- **Navazující aktivity**, sloužící k využití získané zkušenosti dobrovolníka ve prospěch vysílající organizace a místní občanské komunity.

Program primárně formuje mladého dobrovolníka, jak v rámci přípravy, tak v průběhu dobrovolné služby. Sekundárně slouží organizacím v jejich úsilí o pomoc osobám sociálně slabým, příslušníkům národnostních menšin a pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase na území České republiky a v zahraničí a tím i jejich adresátům.

Doba dobrovolné služby:

- dlouhodobá (DV = dlouhodobý voluntariát) – zpravidla 9 –12 měsíců,
- krátkodobá (KV = krátkodobý voluntariát) – měsíční služba v Bulharsku.

Činnost dobrovolníků

Jakou činnost bude dobrovolník vykonávat, závisí na délce jeho dobrovolné služby a také na místě přijetí. Obvykle to bývá příprava a účast na volnočasových aktivitách. Může to být například vedení sportovních akcí, doučování, vedení zájmových kroužků, her nebo táborů. Další činností dobrovolníka bývá pomoc při zajištění chodu zařízení, ve kterém se předešlé aktivity odehrávají, a to včetně manuálních činností. Někdy se oblast aktivit může rozšířit také o pomoc lidem sociálně slabším či příslušníkům národnostních menšin.

2.3.2 Požadavky na dobrovolníka

Vstupní kritéria

Role dobrovolníka se vymezuje věkem 18–35 let, ale není limitující. Dobrovolník by měl mít zkušenost s prací s dětmi nebo mládeží. V případě, že tuto zkušenost nemá, je možnost si tuto chybějící praxi během přípravného roku doplnit. Důležitá je také otevřenost ke křesťanským hodnotám. Dobrovolník tedy nemusí být katolickým věřícím, aby mohl tuto službu vykonávat. Jako velmi pozitivní se také hodnotí osobní nasazení. Je nezbytné mít ale-

spoň základní jazykové znalosti, kterým se dobrovolník učí v průběhu přípravného roku. Nutný je také dobrý zdravotní stav.

Výstupní kritéria – dobrovolník

a) V lidské oblasti

Dobrovolník by měl být citově vyrovnaný. Tím myslíme, aby byl otevřený, schopný přijímat ostatní a nechat se jinými přijímat. Velký důraz je kladen na dobrý vztah s vlastní rodinou a přáteli. Je důležité, aby dobrovolníkův odchod nebyl útekem od rodiny nebo jiných problémů, protože podpora ze strany nejbližšího okolí dobrovolníka při jeho službě a následnému vrácení zpět je nezbytná. Dobrovolník by měl být zodpovědný k plnění si svých povinností a závazků, dále pak pracovitý a tvořivý. Mezi jeho vlastnostmi by také neměla chybět pořádnost jak ve vlastních věcech, tak i v těch, které mu byly svěřeny. Měl by být samostatný i v oblasti osobních potřeb. Je žádoucí, aby dobrovolník uměl zvládat stres a věděl o technikách, které mu ho v případě potřeby pomohou odvrátit. Ve službě se mohou naskytnout chvíle, kdy nebude dobrovolník s nikým komunikovat, proto by i tyto situace měl zvládat a umět být sám. Potřebná je také znalost rozvojové problematiky, tj. umět se podívat na svůj život i na svět z nadhledu. Připravený dobrovolník by se neměl bát požádat o radu a komunikovat s ostatními, i když ještě dostatečně jazyk neovládá.

b) V salesiánské oblasti

Jelikož náplní dobrovolnickovy práce bude také činnost s mládeží, měl by mít zkušenosti z provozu z některého ze středisek v ČR, ať už jako vedoucí nebo jako animátor. Dobrovolník by se seznámil se salesiánským dílem a měl by vědět, co je typické pro salesiánský styl výchovy, setkal se salesiánským preventivním systémem díky praxi ve střediscích a teoreticky i prakticky zná Dona Bosca. Důležité je také, aby měl schopnost pro týmovou spolupráci a vytváření společenství. Mezi další dobrovolnickovy vlastnosti by měla patřit způsobilost vést dětský nebo mládežnický kolektiv. S tím také souvisí připravenost her a aktivit pro děti a mládež pro každodenní práci s nimi. Jestliže chce dobrovolník opravdu pracovat s dětmi a mládeží, měl by je umět chápat a motivovat. Stejně tak by měl mít představu o podobě života v salesiánské komunitě, jako i přijmout tento způsob za vlastní po dobu dobrovolné služby.

c) Ve spirituální oblasti

I když dobrovolník nepatří do katolické církve a není věřící, může tuto službu vykonávat v případě, že je otevřený vůči práci v křesťanském společenství a je tolerantní k přemýšlení o víře a evangeliu. Nemělo by mu dělat problémy se účastnit křesťanských programů, jako například mší svatých nebo modliteb.

Věřící dobrovolník by se měl snažit prožívat svůj vztah s Bohem upřímně a prohlubovat jej pomocí modlitby a přijímáním svátostí (eucharistie, svátost smíření). O své víře by měl být ochoten mluvit a svědčit.

d) V praktické oblasti:

Ačkoliv dobrovolník neví přesně, jaké druhy činností bude na místě své služby nakonec vykonávat, měl by mít představu o tom, co ho zřejmě čeká a jaké oblasti se bude přibližně věnovat. Jak už bylo řečeno, měl by dobrovolník umět alespoň základy jazyka země, do které se chystá. Součástí jednoho z přípravných víkendů je i povinné očkování, proto by měl být dobrovolník připraven i po zdravotní stránce. Během přípravy jsou dobrovolníci seznámeni se specifickými odlišnými kulturami zemí, do které cestují, proto by měli teoreticky vědět, jak se v takové kultuře chovat a jaká mohou být úskalí. Dobrovolník by měl být připraven na krizové situace a také na to, jak je správně řešit.

Kritéria výběru dobrovolníků (dle informačních materiálů SADBY pro přípravu dobrovolníků)

Základní

Mezi hlavní výběrová kritéria patří osobní motivace a zaujetí. Dobrovolnická služba není jednoduchá a neměla by být chápána jako výlet za dobrodružstvím nebo jako jazykový kurz. Velmi důležitá je zkušenost s prací s dětmi nebo mládeží. Svoji roli zde hraje znalost základů jazyka a snaha ho neustále zlepšovat během příprav. Neméně podstatný je pozitivní přístup k duchovním hodnotám a programům.

Podpůrné

Následující kritéria pomáhají k upřednostnění dobrovolníků, avšak nejsou hlavními. Hodnotí se především snaha aktivně se zapojovat během přípravných víkendů a plnění svěřených „domácích“ úkolů. Na základě přípravných víkendů se bere zřetel i na komunikaci s koordinátory programu. Dále se přihlíží ke zkušenostem v některém ze salesiánských zařízení. Výhodou, nikoli však podmínkou také je, pokud má dobrovolník doporučení od některého ze salesiánů nebo sester salesiánek.

2.3.3 Příprava na dobrovolnou službu

Příprava je rozdělena do 2 bloků. První pololetí je všeobecné, jeho cílem je udělat si přesný obrázek o roli a činnostech salesiánského dobrovolníka. Pro dobrovolníka znamená tato část, aby zjistil, zda se opravdu chce stát salesiánským dobrovolníkem, do které země by jel a na jak dlouho. SADBA si ověřuje, zda má dobrovolník potřebné kvality. Druhé pololetí je chápáno jako příprava na konkrétní zemi a pobyt v salesiánské komunitě. V programu je zahrnuto více duchovních programů (breviář, ranní rozjímání), více praktických informací (zdravotní rizika, setkání s domorodci z dané země). Závazné rozhodnutí pro dobrovolnou službu v konkrétní zemi probíhá při čtvrtém setkání v lednu, a to ze strany dobrovolníka i SADBY. Na konci přípravy (při 7. víkendu) se uskutečňuje test – znalostní a jazykový. Všichni dobrovolníci absolvují během přípravného roku zkušební praxi v některém salesiánském zařízení. Výjimkou mohou být ti, kteří mají přehled o fungování salesiánského prostředí a aktivně v něm již pomáhají. Na každý víkend si dobrovolníci připravují podle zadání z předcházejícího tématu „domácí úlohu“ (zpravidla něco, co je uvede již předem do tématu následujícího víkendu). V případě absence na některém z víkendů si každý doplní materiály k probranému tématu. Z každého víkendu je k dispozici též MP3 záznam jednotlivých přednášek a aktivit. Páteční večery jsou vyhrazeny tzv. „kulturním večerům“, které má na starosti vždy někdo z bývalých dobrovolníků a jsou zaměřeny na jednu konkrétní zemi. Přesný rozvrh témat a strukturu víkendů najdeme v příloze.

Po splnění podmínek (účast, test a praxe) dostane každý účastník certifikát o absolvování 160hodinové přípravy na dobrovolnou službu.

2.3.4 Místa dobrovolné služby

(dle informačním materiálů SADBY pro přípravu dobrovolníků)

1. Partnerská místa

Česká republika

Je zde výhoda znalosti jazyka a prostředí, a proto je i snazší a rychlejší zapojení do služby. Dosavadní působení dobrovolníků:

Praha-Kobylisy – výuka zájmových kroužků, oratoř, volnočasové aktivity, zapojení ve farnosti, vzdělávací kurzy pro dobrovolníky,

Fryšták – pomoc v DIS klubu, zapojení ve farnosti, pomoc s Orientačními dny,

Zlín – oratoř, klub, volnočasové aktivity.

Další místa pro dobrovolníky: Rumburk, Plzeň, Ostrava a další.

Indie

Partnerem je salesiánská organizace BREADS v Bangalore, která je příslušná pro kontakt se salesiánskými středisky v Karnatace a Kerale (jih Indie). BREADS dobrovolníky rozmísťuje podle jejich schopností a zájmů a podle možností jednotlivých středisek. Dosavadní místa českých dobrovolníků:

BOSCO Bangalore – péče o chlapce z ulice,

Don Bosco Deodurga – škola pro chlapce a děvčata z přilehlých vesnic,

Don Bosco Bangalore Lingarajpuram – farnost s péčí o děti ze slumů.

Potřebnými jazyky jsou angličtina, Kanada (případně malayalam).

Kongo

Dobrovolníci zde pomáhají v Lubumbashi – Dílo Matky Markéty (Les Oeuvres Maman Marquerite). Hlavní činností je péče o opuštěné děti z ulice, volnočasové aktivity a doučování. Nutným jazykem je francouzština a svahilština.

Mexiko

Partnerem je Salesiánská provincie Guadalajara, která rozmísťuje dobrovolníky ve své provincii podle jejich schopností a potřeb svých míst. Dosavadní místa českých dobrovolníků: Tijuana, C. D. Juárez, Los Mochis, Mexicali. Jazykem, kterým se zde mluví, je španělština.

Zambie

Partnerem je Zambijská provincie Panny Marie Pomocnice. Zájem je zde o dobrovolníky s odborným vzděláním, nejlépe technickým. Potřebným jazykem je angličtina.

2. Evropská dobrovolná služba (EVS)

Bulharsko

České salesiánské komunity v Kazanlaku a Staré Zagoře jsou prioritními místy pro zapojení českých dobrovolníků. Dobrovolníci se věnují volnočasovým aktivitám pro děti a mládež, včetně romských dětí, vedou zájmové kroužky, připravují jednorázové akce. Je zde také manuální práce při úpravě domu. Dobrovolník pomáhá zajišťovat vzdělávací kurzy pro animátory. Dobrovolník musí umět bulharsky. Výhodou je zde úplné finanční pokrytí nákladů.

Možné je i zapojení do dalších evropských zemí podle jejich možností a zájmu dobrovolníka (Německo, Holandsko, Španělsko).

3. Vides (Volontariato Internazionale Donna Educazione Sviluppo)

Síť projektů sester salesiánek (FMA) po celém světě. Možná místa uplatnění: Etiopie, Lesotho, Keňa, Mozambik. Dosavadní místa českých dobrovolníků:

Etiopie (Dilla) – výuka ve školce, volnočasové aktivity, administrativní práce,
potřebný jazyk: angličtina, amharština,

Itálie (Ladispoli) – výpomoc v oratoři, volnočasové aktivity pro děti a mládež,
potřebný jazyk: italština,

Lesotho (Maputsoe) – výuka ve školce.

2.3.5 Duševní hygiena dobrovolníka

Duševní hygiena je ve výchovné práci dobrovolníka velmi důležitá. Patří sem nejen starost o zdraví tělesné, ale také o zdraví duševní a duchovní. Na dobrovolníka působí mnoho činitelů, kteří jej ovlivňují.

Pomáhající profese mohou člověku energii dávat, ale také hodně hrát. Pracovníci se věnují tolika lidem, jsou mnohdy vyčerpáni aktivitou a nasloucháním, takže se pak jejich práce nedaří. Mezi oblasti, které hrají hlavní roli při prevenci a zvládnání stresu, patří podle Henninga a Kellera (1996, in Kopřiva 2006) životní styl, mezilidské vztahy a přijetí sebe samého. Životní styl je jistě důležitý. Spánek, jídlo, pohyb, to vše ovlivňuje náš organismus. Pomáhající by měli myslet na to, aby se ve svém volném čase nevěnovali práci, ale udělali si prostor na zájmy a koníčky, které podporují jejich duševní, ale i tělesné zdraví. Podstatné je také mít podporu ve svém osobním životě. Rodina a přátelé, kteří mu budou oporou v těžkých chvílích, jsou základem. Asi nejdůležitější je postoj k sobě samému, protože jinak se pomáhající může dostat na šikmou plochu díky svému vyčerpání, které obvykle končí stavem vyhoření. „*Pomáhající je tedy v jistém smyslu sobě samému nejdůležitějším klientem. Není to žádný neurotický egocentrismus. Je to normální podmínka šťastného života pro každého*“ (Kopřiva, 2006).

2.3.6 Financování

Dobrovolná činnost v zahraničí není zadarmo. Na jejím financování se podílejí všechny strany, tzn. vysílající organizace, přijímající organizace a částečně i samotný dobrovolník. Dobrovolná služba je finančně podporována Ministerstvem vnitra ČR, programem EU „Mládež v akci“, také různými nadacemi, sponzory a dary od soukromých osob. Tyto příspěvky ale většinou nepokryjí celou částku, a proto jsou rozděleny mezi přijímající organizaci, vysílající organizaci a dobrovolníka. Přijímací organizace hradí ubytování a stravu na místě vykonávání služby, vysílající organizace pak přispívá na pojištění, očkování a víza. Organizace se vždy snaží pomoci dobrovolníkovi se sháněním financí a oslovením potenciálních dárců tak, aby mohl být opravdu vyslán.

Přehled s výdaji pro jednoho dobrovolníka na roční dobrovolnou službu mimo Evropu najdeme v Příloha P II: Finanční rozpočet dobrovolné služby

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PROJEKT VÝZKUMNÉ ČÁSTI

3.1 Cíle výzkumu a vymezení výzkumného problému

Tento výzkum se týká dobrovolníků, kteří se rozhodli prožít určitou dobu v zahraničí, aby svojí činností pomohli druhým lidem. Mým cílem je objasnit chování a názory dobrovolníků po svém dobrovolnickém pobytu v zahraničí – jaké měli ideje a názory před tím, a co se změnilo, když se vrátili. Do jaké míry se dokáží integrovat zpět do svého „starého“ života.

Podkladem pro teoretická východiska mi byly zejména publikace o dobrovolnictví a dobrovolnicích. S výzkumem, který by se zabýval tímto tématem jsem se nikde nesešla. Doufám tedy, že přispěje k prohloubení poznatků z této oblasti a bude přínosem.

„Podle odborníků na dobrovolnictví není ani tak obtížné dobrovolníka získat, jako si ho udržet. Po určité době může dojít ke ztrátě entusiasmů, který zpravidla doprovází počáteční nadšenecké období.“ (Frič, 2001, s. 107).

Je pravda, že dobrovolnictví může také nejen hodně dát, ale i vzít. O dobrovolníky se musí pečovat a je zajímavé, nahlédnout do jejich názorů a myšlenek. O to jsem se také snažila ve svém výzkumu.

Definice výzkumného problému tedy zní:

Jaký vliv má prostředí, ve kterém dobrovolník vykonával svoji činnost, na jeho chování, ideje a názory po návratu do ČR?

3.2 Druh výzkumu

Jelikož jsem chtěla proniknout do hloubky problému a zaměřit se na konkrétní postoje a názory, vyhovoval mým potřebám výzkum kvalitativní.

Gavora (2003, s. 33, 34) uvádí, že kvalitativní výzkum nekvantifikuje skutečnost a vyhýbá se numerickému a podobnému vyjádření údajů, protože je považuje za příliš „tvrdé“, chladné a neosobní. Cílem kvalitativního výzkumu je porozumět smyslu jevů a budovat nové teorie na základě zjištěných skutečností.

Řekla bych, že kvalitativní výzkum je více osobní a přijatelnější pro chápání postojů a názorů. Nechceme jen plytký přehled mínění velkého množství lidí, ale záleží nám na hloubce poznatků.

Jak uvádí Strauss a Corbinová (1999, s. 11) hodí se kvalitativní typy výzkumu na některé zkoumané oblasti lépe. Například v případě, kdy se snažíme odhalit podstatu zkušeností s určitým jevem. Tyto metody se pak dále používají k porozumění tomu, co je podstatou jevů, o kterých nemáme úplné informace.

3.3 Výzkumný vzorek

Jelikož jsem se v oblasti zvoleného tématu mé práce potřebovala neustále vzdělávat, seznamovala jsem se také s novými lidmi, kteří měli přímé zkušenosti z dobrovolnického programu Cagliero-salesiánský voluntariát. Díky nim jsem pak mohla oslovit některé respondenty. Můj výběr výzkumného vzorku byl tedy záměrný kvalifikovaný.

Pro svůj výzkum jsem potřebovala dobrovolníky, kteří program Cagliero-salesiánský voluntariát absolvovali. Oslovila jsem proto 6 respondentů, se kterými jsem provedla metodu polostrukturovaného interview. Ke druhé výzkumné metodě jsem měla k dispozici respondentku, která má na starost koordinaci Cagliero-salesiánského voluntariátu, a se kterou jsem taktéž uskutečnila nestrukturovaný rozhovor. V rámci třetí metody kvalitativního výzkumu jsem použila dokumenty – dopisy od dobrovolníka Filipa, který je stále na dobrovolné službě v Bulharsku.

Při výběru respondentů, vztahující se k první výzkumné metodě, jsem uplatňovala jedno kritérium. Hlavní podmínkou bylo absolvování Cagliero-salesiánského voluntariátu s trváním služby delší než 3 měsíce, tzn. že se muselo jednat o dlouhodobou dobrovolnou službu.

Výzkumný soubor tedy celkem tvořilo 7 respondentů. Z toho bylo 5 žen a 2 muži. Věkovým rozpětím mezi 23 až 40 lety.

3.4 Výzkumné metody

V rámci kvalitativního výzkumu jsem zvolila metodu polostrukturovaného interview s šesti dobrovolníky. Základem každého interview byl okruh otázek. Ty však nebyly závazné a jejich pořadí se pružně měnilo podle toho, kam směřoval rozhovor. Každé interview bylo svým způsobem jiné a některé otázky tudíž ani nezazněly.

Druhou výzkumnou metodou bylo interview s Mgr. Janou Švecovou, které se uskutečnilo přímo v Praze-Kobylisích, v místě působení asociace SADBA. Probíhalo polostrukturovaným rozhovorem, kdy jsem se cíleně ptala na fungování Cagliero-salesiánského voluntariátu právě z pohledu jeho koordinátorky.

Třetí metodou byla analýza dokumentů. V tomto případě se jednalo o dopisy od dobrovolníka Filipa, který se ještě nachází na své dvouleté dobrovolnické službě v Bulharsku.

Tímto způsobem je zajištěna triangulace metod, která je u kvalitativního výzkumu nezbytná.

Pojem triangulace vysvětluje Slovník pedagogické metodologie (Maňák, Švec, Švec, 2005, s. 103) takto: „*Triangulace je kombinace výzkumných postupů podporující validitu u kvalitativního výzkumu.*“

U tohoto výzkumu tedy máme metody tři. První je polostrukturované interview s dobrovolníky, kteří absolvovali Cagliero-salesiánský voluntariát, druhou je takéž nestrukturovaný rozhovor s koordinátorkou toho programu a třetí metodou je analýza dokumentů, v tomto případě dopisů, dobrovolníka Filipa.

3.5 Způsob zpracování dat

Na začátku interview byl dotazovaný informován o tom, že rozhovor bude nahráván a každému bude zaručena anonymita. Všichni respondenti s pořizováním audionahrávky souhlasili. Taktéž jsem na počátku rozhovoru poděkovala respondentům za jejich ochotu a vstřícnost. Připravenými otázkami jsem směřovala ke zjišťování podstaty výzkumného problému. Jelikož otázky byly provázány, tak některé odpovědi byly totožné, opakovaly se nebo se navzájem prolínaly.

Před analýzou dat proběhla transkripce všech rozhovorů z pořízených nahrávek. V prepisech jsem vynechávala citoslovce jako hmm, ehm, slabiky smíchu a věci, které nebyly pro tento výzkum důležité. Respektovala jsem však nářečí, kterým jednotliví respondenti hovořili, aby byla zachována jistá autentičnost a osobitost každého rozhovoru.

Následně jsem provedla redukci dat, kvůli identifikaci hlavních prvků a zjišťování souvislostí mezi nimi. Dále jsem pokračovala kódováním, kdy se data převádějí do významových jednotek a přiřazují se k nim názvy a ty se pak skládají do kategorií. Mezi metody analýzy kvalitativních dat patří také metoda vytváření trsů. Jedná se o uspořádání dat, v tomto pří-

padě výpovědí, do skupin na základě jejich podobnosti. Další použitou metodou byla metoda kontrastů a srovnávání, kde se nalézají rozdíly mezi dvěma kategoriemi. (Švec, Hrbáčková, 2007).

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

4.1 Vyhodnocení získaných dat

4.1.1 Analýza polostrukturovaných rozhovorů s dobrovolníky

Rozhovory jsem uskutečnila se šesti dobrovolníky, kteří absolvovali program Cagliero-salesiánský voluntariát. Mezi nimi byly čtyři ženy a dva muži. Další zjištěné informace můžeme nalézt v tabulce.

	věk	délka pobytu	místo pobytu
Lucie	25	12 měsíců	Mexiko
Martin	40	12 měsíců	Slovensko
Jana	29	12 měsíců	Indie
Petra	28	12 měsíců	Kongo
Kateřina	23	6 měsíců	Etiopie
Jakub	23	23 měsíců	Bulharsko

Tabulka 1 Výzkumný vzorek polostrukturovaných rozhovorů s dobrovolníky

Motivy k dlouhodobé dobrovolné službě

Mezi hlavní impulsy k vyjetí do zahraničí na dobrovolnou službu respondenti uváděli, že chtěli zažít něco smysluplného, užitečného, poznat novou kulturu, mít zkušenost se životem v horších podmínkách a také zažít trochu dobrodružství.

Například Lucie a Jana studovaly v Německu, když se rozhodly, že pojedou na dobrovolnou službu do zahraničí.

Lucie: „*no já jsem dycky chtěla jet do Afriky, hrozně moc. A proč, nevím, byl to spíš takovej dávnej sen.*“ Lucii ztěžovala sen angličtina, kterou bylo do Afriky nutné umět. Jelikož

jí nešla a neměla ji ráda, rozhodla se, že se bude učit španělštinu a pojedje do země, kde by se s ní domluvila. „*proč jet do Afriky, že třeba Jižní Amerika je taky hodně zajímavá a taky mě lákaly chudý země, jakože pomáhat.*“

Jana studovala v Německu druhým rokem a pak se rozhodovala, co bude dělat dál. Jestli se vrátí domů nebo jestli využije čas nějak jinak... „*já jsem totiž v tu dobu studovala v Německu druhým rokem, přemýšlela, že po tom druhém roce něco udělám, jestli využiju ten čas nějak smysluplněji.*“

Téměř všichni dobrovolníci měli přímou zkušenost se salesiánským prostředím, proto pro ně bylo snazší se přihlásit do programu Cagliero-salesiánského voluntariátu.

Dřívější zkušenosti

Ze šesti respondentů působila polovina jako dobrovolníci v salesiánském středisku pro děti a mládež. Ostatní také pomáhali při různých táborech, akcích apod., ale necítili se jako dobrovolníci, jelikož nebyli pod hlavičkou žádné organizace.

Kateřina uvedla: „*Byla jsem na různých táborech, kde jsem vypomáhala dobrovolně, takže dobrovolník. Ale v tu dobu se to většinou ještě tak nejmenovalo.*“ Ostatní respondenti, včetně těch, kteří pracovali u salesiánů, uváděli, že už spolupracovali se salesiány dlouho. Spíše to brali tedy jako samozřejmost než jako něco výjimečného. „*Odmalička jsem v kontaktu se salesiány, takže člověk tím pádem vždycky je trochu dobrovolník a pomáhá.*“ (Jakub)

Reakce okolí

Každý člověk asi bude překvapený, když mu někdo blízký oznámí, že jede na rok do zahraničí, pomáhat. Je zřejmé, že rodiče dobrovolníků takovou zprávu nesli zprvu těžce.

Lucii rodina podporovala, i když její maminka to ze začátku těžce nesla. Musela ji tedy přesvědčovat, což vůbec nebylo lehké, jelikož v tu dobu byla stále v Německu. ... „*podporovala mě, ale musela jsem jí o tom nejdříve přesvědčit*“... Svěřila se, že otec ni byl hrdý a sestry jí to přály a chápaly ji. Podotkla však, že na začátku jí většina blízkých rozhodnutí nevěřila ... „*všichni to do té doby brali.. já sem o tom hodně mluvila, že pojedu někam. Ale oni všichni, jo skutek utek*“ ...

Většina dobrovolníků měla oporu hlavně v rodině, která tedy i přes počáteční protesty, respektovala rozhodnutí svých členů. Snad jediný Martin tento problém neřešil. Je totiž řeholníkem u salesiánů, takže cestování s přemísťování je svým způsobem spojeno s jeho posláním. Také Jana, která se o tom, že pojede do Indie rozhodla v Německu, musela rodiče uklidňovat. „*Rodině, té jsem to oznámila ve chvíli, kdy jsem měla podepsanou smlouvu (...) řekli mi, to si snad děláš legraci*“ říkala mi v rozhovoru. Tím, že už dva roky předtím studovala v Německu, přerušila na tu dobu částečně kontakty tady v Čechách. Měla tedy pak pocit, že tu podporu od přátel moc nemá, jelikož někteří nevěděli, že tentokrát odjíždí někam dál. Petra se na rozdíl od svých rodičů a přátel nebála ... „*strach měli asi ještě větší než já. Já sem obavy taky měla, ale možná ne takové*“ ... U Kateřiny byla podobná situace. Kamarádi i rodina ji od cesty nejprve zrazovali. Pak to ale všichni přijali a měla v nich velkou oporu ... „*brali to, jakože to je moje rozhodnutí, takže to záleží na mě*“ ... Jakub chtěl jet původně do Afriky, proto byla rodina ráda, že nakonec jel „jen do Bulharska“. Přátelé ani rodiče sice nebyli rádi, že odjíždí, nicméně ho pomáhali.

Očekávání před odjezdem

Slovo očekávání si každý může vysvětlit po svém. Někdo si pod tím představil očekávání spojená s budoucí činností, někdo myslel to, co pro něj bude dobrovolná služba v zahraničí znamenat. Obecně byla očekávání podobná. Snad každý doufal v rozvinutí svých jazykových znalostí, ale především v to, že bude ve své službě potřebný.

Mezi nimi byla i Lucie. Ta poznamenala, že vůbec netušila, co ji čeká v budoucí službě. ... „*furt říkají, budeš tam dělat, co umíš.. a já sem si říkala, dyť já neumím nic*“ ... Tím, že pak jezdila na přípravná setkání, snažila se dobrovolníkům sama přiblížit, co je čeká. To však není v podstatě možné, protože i když tam dobrovolník byl, nemůže vědět, jaké momentální podmínky v oblasti jsou a co je zrovna potřebné dělat.

Martin však byl výjimka. Přesně věděl, co bude na Slovensku dělat, protože tam měl zastávat pozici formatura a hospodáře. S tímto již předem určeným cílem se na svoji službu vydal. Naopak Jana neočekávala vůbec nic ... „*já jsem jako to tak jako vnímala, přijímala, já jsem se ani netěšila ani jsem se nebála já jsem prostě nad tím nepřemýšlela*“ ... Na svoji dobrovolnou službu totiž jela z Německa, kde předtím studovala. Měla tak v hlavě myšlenky spíše na svůj pobyt tam, než na plánovanou cestu do Indie. Musela tam opustit všechny

přátele a zvyky a vydat za neznámými lidmi do rozvojové země. Petra očekávala, že bude prospěšná a bude moct prožít čas smysluplněji. „*Každý o Africe říká, že je tam dost času a my si tady pořád jenom ztěžujeme, že nemáme čas, tak přesvědčit se, jak to tam s tím je, jestli třeba tam naberu trochu času*“. Mezi další její očekávání patřilo, že si ozkouší své jazykové znalosti a také ji zajímalo, jak si tam lidé budou vážit věcí a zda tam pozná setkání s tamní kulturou. Podobná očekávání měla i Kateřina ... „*že sebe sama nějak rozvinu, ať v oblasti jazykový, tak v oblasti lidský*“ Zmínila se, že většina věcí, které očekávala, se jí splnila. Jakub spatřoval svá očekávání v tom, že nejen on pomůže v rámci svých možností, ale také samotná služba pomůže jemu samotnému v rozvoji a povolání.

Situace na místě

Právě prostředí, ve kterém se dobrovolník nacházel, poskytovalo různorodost oblastí, které dobrovolníka obklopovaly. Tento úsek tedy můžeme rozložit na tři části: činnost, přijetí a překvapení.

Činnost

Pokaždé byla dobrovolná činnost založena na práci s dětmi a mladými. Někteří se věnovali jen dětem, jiní i dospělým.

Jak mi řekla Lucie, byla v Mexiku „holka a kluk pro všechno“. Tím měla na mysli značnou šíři svých aktivit. Jejím hlavním úkolem bylo být s dětmi na hřišti a udržovat tam pořádek. Tak jako v každém salesiánském středisku u nás, tak i v Tijuane je dobrovolník dětem k dispozici a tráví s nimi jejich volný čas. Dále dělala asistentku učitelce ve škole a v případě, že byla učitelka nemocná, suplovala za ni. Nedílnou součástí činností byla starost o kroužky pro dospělé. Když bylo potřeba, vzala Lucie do ruky i krumpáč, náradí a udělala to, na co sama stačila. Martin byl členem úzkého tříčlenného formačního týmu, který mě na starosti noviciát a novice. Pro Janu byla hlavní práce s dětmi. Ve škole a středisku měli 3 skupiny dětí, které navštěvovaly buď jen jedno nebo obě zařízení současně. Zdejší dobrovolníci se věnovali čistě jen dětem. Vymýšleli pro ně různé aktivity, hry a činnosti, aby je zabavili. Petřina náplň práce se, jak říkala, utvářela na místě. Taktéž se však věnovala dětem. Ve škole nejdříve učila matematiku, aby si zvykla na svahilštinu. Dále pak chodila s dětmi na procházky a trávila s nimi jejich volný čas. Kateřina pracovala ve školce a učila tam angličtinu. Kromě toho měla na starost oratoř a hřiště, jako už tradiční prostředí

pro salesiány a jejich preventivní systém. Taktéž Jakobovou náplní práce byla oratoř a práce s dětmi a mládeží. Kromě toho byl Jakub součástí tamní komunity, takže měl i povinnosti jako úklid, vaření a podobné věci. Jak sám říkal, nebylo přesně stanoveno, jaké činnosti musí vykonávat. Každý dobrovolník tam měl volnost v tom co bud dělat, podle jeho schopností.

Přijetí

Všichni respondenti shodně tvrdili, že na místě své služby se rychle sžili s prostředím a většinou zapomněli na dění doma.

Lucie byla spokojená s okruhem přátel, se kterými se tam seznámila. Jak mi pověděla, měla tam skoro všechny vztahy, které měla i doma. Vztah podobný k rodičům, kamarádky. ... *„mezi těma známýma se stalo, že mě hrozně dobře přijali (...) ze začátku mě přijali, protože musej, ale pak to bylo jako už srdečný“*... Říkala, že jí nebylo smutno, až na dva momenty, a to na Vánoce a když její parta přátel vyrazila společně na výlet. Také Martin se svěřil, že během měsíce se tam cítil jako doma.

Petra a pak také Jana, Lucie i Kateřina všechny se shodly na jednom zajímavém faktu. V zemích, kde byly je místní lidé považovali za bohaté Američanky. Každý běloch byl nálepkován a žádali po něm peníze. Někteří si dovolovali i více. Děti zkoušely, co děvčata vydrží a dospělí na ně většinou pokřikovali. Připustily však, že tyto předsudky měli vůči nim zejména lidé na ulici, kteří je osobně neznali. Jinak se však mezi dětmi cítily dobře.

Pro Jakuba byl první měsíc náročný, ale Bulhaři jsou podle něj velmi milí a vstřícní a pobyt mu usnadňovali. Později se zmínil, že v Bulharsku našel jedny ze svých nejlepších přátel.

Překvapení

Jana s ostatními dobrovolnicemi byly taktéž součástí komunity. Překvapilo ji, že to tak bylo, protože v Čechách by bylo něco takového, podle jejích slov nereálného ... *„jsem si říkala to budou takový, budou si držet odstup od nás (...) mě tam překvapilo, že byli úplně v pohodě, prostě se s námi bavili“* ... Negativním překvapením pro ni byl styl výchovy dětí, protože ten je prý založen na autoritě. Děti pak poslouchají, protože se bojí. To podle svých slov těžce překonávala a překonává dodnes. Pro Petru bylo překvapením, že se jí vůbec nestýskalo po domově. *„Prostě ten život tam mě nějak tak úplně pohltil“*, říká. Kateřinu překvapilo, že se v Etiopii nedomluví anglicky. Učila se amarštinu, ale jak mi vyprávěla, ani tou se nemusíte domluvit. V Etiopii je totiž dalších 70 jazyků. Jakuba zaujalo mnoho

možností, které se v Bulharsku nabízí a úplně jiná mentalita. Měl prý také jednu méně příjemnou zkušenost, kdy se byl podívat do romského ghetta. Velká bída a podmínky, v jakých tam lidé žijí ho zaskočila.

Změny po návratu do ČR

Pro všechny dobrovolníky byl návrat zpátky do České republiky obtížný.

Velmi zajímavá je myšlenka Lucie: *„že jsem sem přijela a prostě všichni jeli ve vlaku, ze kterého já jsem před rokem vystoupila a já sem teďka za nima běžela a ten vlak už jel a já jsem to nemohla dohonit. Jo, to že oni furt byli v tom vlaku a neměli pocit, že se něco změnilo. Oni si mysleli, že jsou furt stejní, oni zůstali stejní, pro ně se nic moc nezměnilo. Povyrostli, sestra se trošku změnila, někdo změnil nějakou image, ale jakoby jinak to bylo všechno stejné. A já sem z toho vlaku vylezla a potřebovala sem do něho naskočit, ale jiná. A oni tomu jakoby moc nerozuměli, co jako je jiného, když se jakoby nic nezměnilo, proč já jsem tak divná a jakoby to hodně těžce nesli“* .

Myslím, že to opravdu mluví za vše. Je jistě opravdu těžké, vrátit se prostředí, které jsme opustili před nějakou dobou.

Lucie, jako i pro jiní dobrovolníci, si zde hledali místo. Pro každého z nich bylo velmi důležité mít se do čeho vrátit. Jak Lucie řekla, nesetkala se s úplnou chudobou, ale byl to už jiný způsob života s jinými hodnotami. Tady měla pocit, že nedokáže žít stejně. Připadal jí život prázdný. Svěřila se mi, že předtím byl její život plný aktivit, ale ty aktivity byly směřovány spíše pro ni. Po roce práce pro druhé, kdy se pak vrátila zpět a měla pokračovat ve stejném stylu života, tak prostě nemohla. Po návratu měli i s ostatními dobrovolníky supervizní setkání. To jí velmi pomohlo, protože se mohla setkat s kamarády, kteří na tom byli podobně a rozuměli jí. Pomáhalo jí o tom mluvit, a tak ráda jezdila na přípravné víkendy pro dobrovolníky, kteří se do zahraničí teprve chystali ... *„mi hodně pomáhalo, že sem byla jakoby s nima a pak mi pomáhalo, že člověk chce o tom hrozně mluvit, o tom Mexiku a ty nevíš, jestli tím svý okolí neobtěžuje. Já dodneška říkám, když mluvím hodně o Mexiku, zadrž mě, jo protože já o tom můžu mluvit hodiny hodiny“* ... Lucie se po návratu vrátila do školy a pokračovala v magisterském studiu na humanitním oboru.

Jak říká Martin, byla to pro něj léčba šokem. Na Slovensku se mu velmi líbilo, hlavně tedy přístup k lidem. V Popradě zdomácněl během dvou měsíců, kdežto přijetí na následujícím novém působišti podle něj trvalo dlouho.

Obzvláště pro Janu bylo náročné vrácení se zpátky. Byla pryč totiž celkem tři roky. Indie jí vyhovovala z hlediska obyčejných podmínek. Měla pocit, že zde nezapadá, že jí vyhovoval život v komunitě. Její změna byla postupná, na sobě ji snad ani nevnímala. Řekla však, že jí přinesla nadhled nad v tom, jak žijeme tady a dívá se na věci z více stran.

Petra odjíždění z Afriky velmi prožívala, chápala, že už se tam nevrátí. Nechtělo se jí sem vracet a začínat tady něco nového. Uvádí, že její kamarádi a rodina museli být jistě v šoku. Nějaký čas trvalo, než se vrátila zase zpátky do reality. Nejintenzivněji vnímala prvních 14 dní a podle slov se po třech měsících začala zajímat o práci. Podělila se se mnou o velmi hezkou myšlenku ... „*Vím, že patřím tady a zas tady jsou jiné starosti a nedá se říct, že by tady byl život lehčí nebo že bychom si tady všichni užívali, byli spokojeni*“... Na otázku, co to v ní zanechalo mi odpověděla, že hlavně vnímání světa a chování Afričanů k sobě navzájem. Nějaké radikální změny u ní prý neproběhly. Zůstal spíše pohled na to, čeho si vážíme a čeho ne.

Pro Kateřinu bylo velkou výhodou to, že věděla, co bude dělat tady. Chtěla dodělat školu, a to jí prý mnoho věcí ulehčilo, protože tady viděla své místo. Kulturní šok pro ni nebyl zas tak velikým, protože věděla, co chce dělat. Říká, že se naučila nehodnotit věci hned, ale dát si nějaký čas.

Taktéž pro Jakuba to bylo náročné. Po osmi měsících, kdy se vrátil z Bulharska, si ještě zvyká. Pořád se zabíhá do tohoto stylu života. Po návratu cítil, že vypadl z mnohých kontaktů a musel se do toho znovu dostat. Že to nebude jednoduché, s tím počítal. Protože momentálně pracuje v salesiánském středisku, srovnává způsob práce tady a v Bulharsku, který je ale diametrálně odlišný od toho našeho. Říká, že aklimatizovaný už snad je, ale stejně ho přepadnou myšlenky, jaké by to bylo v Bulharsku.

Přínos

Každý z dobrovolníků si jistě něco odnesl. Nebyl nikdo, kdo by řekl, že to byl ztracený rok. Získali mnoho zkušeností s prací s lidmi, konkrétně s dětmi.

Pro Lucii znamenalo Mexiko přínos v tom, že jde do věcí hned. Podle slov jí rok pomáhání dal hodně do její profese. S touto zkušeností improvizace a práce s lidmi nemá problém sehnat práci. Zkusila si také, jaké to je dělat pod šéfem, se kterým není úplně snadné vyjít.

Martinovi přinesla dobrovolná služba širší záběr a širší pohled na spoustu věcí.

Jana měla ve chvílích, kdy se vrátila pocit, že jí nikdo nerozumí. Z osobního pohledu říkala, že obdržela ještě větší zapálení pro myšlenky Dona Bosca.

Zkušenost, že mohla vidět Afriku, přinesla Petře střet kultur. To, kdo je osobní a kdo domácí a že už se nikdy nebude dívat na jakéhokoliv cizince stejně. S dobrovolníky, kteří s ní byli v Kongu se přidala k organizaci, která podporuje právě to centrum, kde Petra byla.

Kateřina hovořila o tom, že má jiný náhled na svět. To, že člověk si moc nevybere, kde se narodí. Podle ní je vždycky důležité, když se člověk dívá na určitého člověka, tak se dívá v kontextu jeho prostředí a ne v kontextu prostředí toho pozorovatele.

Jakubova očekávání byla zároveň i přínosem. Důležité je pro něj, že poznal novou kulturu, jazyk a nové přátele. Podle jeho slov mu to přineslo duchovní rozvoj, protože tím, že žil dva roky v komunitě se salesiány ho hodně ovlivnilo.

Otázka návratu a současný stav

Lucie rok strávila doma. Sice chodila do školy, ale neměla chuť vycházet z bytu, takže měla hodně času pro sebe. O prázdninách dostala nabídku práce v Olomouci, kde pracovala s týranými a zneužívanými dětmi a tato práce ji hodně naplňovala. Začala žít docela aktivní život a přibrala si další práci. Momentálně pracuje v krizovém centru a jako druhou práci má na starost koordinaci rozvojového projektu Šampioni pro Afriku, který se nedávno rozběhl pod patronací Salesiánů Dona Bosca. Na otázku, zda by se chtěla do Mexika vrátit odpověděla, že to plánovala, jakmile dokončí školu. To se ale neustále oddaluje, takže zatím nepočítá s tím, že by v budoucnu vyrazila do Tijuany. Pořád ale Mexiko považuje za svůj domov.

Martin byl poslán svými představenými salesiány do Zlína, kde se stal vedoucím klubu pro děti a mládež, vedoucím letních táborů a různých aktivit. Na Slovensko by se vrátil rád, ale bylo by to podle něj spíše z nostalgie, a to nepovažuje za správné. To co dělá je sice náročné, ale neměnil by.

Jana byla nedávno na měsíc v Indii, ale o otázce vrácení se tam, hovoří spíše jako o trvalé práci. Kdyby se tam měla vrátit, nejela by jako dobrovolník, ale jako pracovník. Po absolvování Cagliero-salesiánského voluntariátu nastoupila jako jeho koordinátora. Hodně jí to prý ulehčilo návrat, protože věděla, že tu bude mít co dělat a nemusí si hledat práci. Kdyby mohla, určitě by do Indie poslala další lidi, aby si to vyzkoušeli. Podle ní jde o získání nadhledu.

Pro Petru byl návrat trochu těžší, jelikož než odjela do Afriky, odešla ze zaměstnání. Rodina ji nechávala čas, aby se aklimatizovala a odpočinula si a to jí vyhovovalo. Poté byla na úřadu práce, ale nebyla podle svých slov aktivním vyhledavačem práce. Půl roku na to našla práci, ve které uplatňuje svoji znalost jazyků.

Kdyby se Kateřina měla do Etiopie vrátit, bylo by to z pozice pracovníka a ne dobrovolníka. *„Když je člověk mladý, tak si může dovolit takhle odjet i na docela dlouhou dobu, ale čím je starší, tak jakoby to bylo těžší a těžší. Z pohledu toho, že každé rok, kterej stráví někde jinde, tak mu uteče něco v tý jeho vlastní zemi nebo v tom jeho vlastním místě. A pokud chce pak i budovat vztahy, které jsou na celý život, tak to odloučení je potom čím dál tím těžší.“* Momentálně studuje na filozofické fakultě a má plány v oblasti školství.

Jakub se chce do Bulharska vracet určitě, kvůli udržování vztahů. Kdyby si měl ale vybrat, jel by tam teďka taktéž už jako pracovník. Jinak studuje a přitom pracuje v salesiánském středisku. V této spolupráci by chtěl pokračovat i nadále. Ve svých plánech uvedl také cestu kolem světa.

4.1.2 Analýza polostrukturovaného rozhovoru s koordinátorkou

S koordinátorkou toho programu jsem se setkala poprvé na přípravném víkendu pro dobrovolníky. Je to velmi milá osobnost a náš rozhovor mi dal možnost nahlédnout do hloubky Cagliero-salesiánského voluntariátu. Jana je velmi schopná a obdivuji, co všechno dokáže vyřídit. Její největší motivací je práce s lidmi, která ji baví.

S úzkým přípravným týmem chystají dobrovolníky pro vyjetí do zahraničí. Troufám si tvrdit, že jejich příprava je velmi kvalitní a obohacující.

Zápis rozhovoru s ní je uveden v Příloha P III: Transkript interview s koordinátorkou programu

4.1.3 Analýza dokumentů- dopisy dobrovolníka Filipa

Dopisy byly upraveny pro zajištění anonymity. Nebyla však provedena jazyková korektura z důvodu zachování autentičnosti.

1. dopis

Milí kamarádi, přátelé, rodino,... píši Vám / Ti první e – mail z Bulharska.

V pondělí 1.10.2007 jsem se ráno po tom co jsem se zabalil vydal v 8:00 na cestu do BG. Vyjel jsem z Jaroměřic nad Rokytnou a byl jsem v Brně kolem 10:00 hod, protože mi jel autobus do Sofie v 11:30 začal jsem se přesouvat směrem k autobusovému nádraží. Cestou jsem nakoupil nějaké jídlo a zjistil jsem že v celém Brně nemají Bulharské Leva (zdejší měnu) na autobusáku jsem posnídal a potkal se s P., který jel se mnou a ještě spolu s P. N. taky do Kazanlaku. V 11:30 přijel autobus do kterého jsme s P. nastoupili, zde na nás již čekal P. Petr, který jel už z Prahy. Cesta do Sofie byla dlouhá jeli jsme asi 17 hodin přes Slovensko, Maďarsko, Hercegovinu a nakonec Bulharsko. Cestou jsem koukal že paní (něco jako letuška ve Student Agency - jen bez toho kafe) na všech hranicích (i českých a slovenských) dává všem celníkům za rychlé odbavení flašky s vínem,.. a další různé úplatky ☺ to jsem viděl poprvé....

V 5:00 jsme dorazily do Sofie odkud jsme pokračovali autobusem do Staré Zagory, kde nás vyzvedl autem P. Jaromír Zádraba a jeli jsme rovnou až do Kazanlaku.

Domů do Kazanlaku jsme dojeli kolem 10 hodiny.

Po příjezdu jsme se začali vybalovat spolu s Pavlem, který je zde po předchozím roce dobrovolné služby domácí, a začali jsme poklízet náš pokojíček ve kterém 2 měsíce nikdo nebydlel.

Na večer jsme měli mši svatou, pomodlili jsme se nešpory a pak jsme šli na vynikající večeři kterou chystal J. ☺

Tak to je asi tak vše k tomu jak jsem dojel a tak,.. Jsem OK a spokojený. Je tu moc krásně.

Mějte se krásně a zatím AHOJ Filip

Ps.: omlouvám se za všechny pravopisné chyby a tak, nic víc s tím asi nesvedu ☺

Pss.: toto jsou takové oficiální maily, pokud budu mít čas písnu ještě soukromě jak se mám a tak ☺

První dopis od Filipa vyznívá velmi pozitivně. Cesta i setkání proběhly v pořádku, zdá se, že se mu tam líbí.

2. dopis

Milí kamarádi, přátelé rodino, brzdy, zemědělci,... a všichni ostatní, AHOJTE

Tak už jsem tady týden a jeden den a konečně jsem se dostal k tomu abych napsal další mail. Druhý den po mém příjezdu jsem pokračoval ve vybalování a v hledání vhodného systému pro uspořádání mých věcí, ale nakonec jsem to vzdal a zvyknu si radši na chaos :-)
Dopoledne jsme měli schůzku s P. ohledně nás dobrovolníků, toho co se od nás očekává a naopak co mi očekáváme a potřebujeme a tak...

Mno co tady vlastně dělám, nebo lépe řečeno bych měl dělat:

Nástin týdenního programu dobrovolníka tady v Kazanlaku ;-)

Pondělí (můj neoblíbenější den) - volný den = volno (až na tu školu) :-)

Středa - pátek Oratoř od 14:00 do 18:00 hodin která je teď půlená od 14:00 do 16:00 hodin pro děcka s cikánské Machaly a od 16:00 do 18:00 hodin pro Bulhary. Je potřeba to dělit aby nevznikali problémy mezi děckama a aby jsme se vůbec vešli do Oratoře, protože oba turnusy navštěvuje kolem 20 děcek...

V pátek a v sobotu je otevřen ještě klub pro starší mládež od 19:00 do 21:30 hodin.

Pak mají dobrovolníci nastarost každý kousek nějaké budovi na úklid a všichni se střídáme ve vaření každý týden vaří někdo jiný,.. pokud nevaří J. to stačí začít vařit až ve středu protože se do středy jí to co uvařil na neděli.

Ve volném čase se dělají různé práce kolem baráku, chodí se na výlety a nebo se píšou maily :-))

Teď mám ještě první měsíc každý den dvě hodiny školu - chodím na Bulharštinu tak snad budu časem trošku něco umět...

Každý den máme možnost slavit mši svatou tady u nás v kostele, tak že tu nestrádáme ani po duchovní stránce.

Díky P. který tu je jak jsem psal už druhým rokem jako dobrovolník to tu mám vše o dost jednodušší, tak že bych mu chtěl tímto tady poděkovat za jeho pomoc, než na to zapomenu, hlavně za překládání všeho čemu nerozumím...

Škoda jen že Ti Bulhaři kývou obráceně hlavou to mě ještě pořád mate,.. zeptám se paní učitelky na něco a ona kývne jako že ne tak se zeptám proč a pak se oba smějem protože nám to nedošlo :-) No v té škole je opravdu spousta srandy,.. paní učitelka mě učí Bulharštinu Anglicky a když třeba něco čtu tak mi řekne ať to přeložím - musím si to přečíst Bulharsky (azbukou) přeložit do češtiny a pak přeložit do Angličtiny paní učitelce aby věděla jestli to chápu, mno po těch dvou hodinách vypadám vždycky docela zničeně :-))

Teď tu budeme mít v pátek a v sobotu po táborové setkání holek - ne po Táborové jako u nás ale po táborové jako po táboru ale ne jako po Táboru doufám že jem to dostatečně vysvětlil :-) :-)

Tak že tak to by bylo asi všechno co mě napadá,.. časem pošlu nějaké fotky ;-)

Zatím ahoj Filip

Ps.: Jo a sháním sponzora na digitální foťák abych mohl nějaké fotky vůbec vyrobit,.. tak kdyby se vám někomu chtělo tak mi pisněte mail určitě se ozvu...

Pss.: jako vždy prosím omluvte pravopis, stylistiku, sloh a tak.. až budu mít někdy čas tak si to po sobě přečtu ;-)

Po týdnu nám Filip zaslal taktéž detailní popis všech svých činností., pomoc od P. i jeho vlastní zážitky s bulharštinou.

3. dopis

Ahojte rodino, kamaradi, přátelé, brzdy, zemědělci a i vy všichni ostatní kteří jste se v tomto oslovení nenašli :-)

Tak konečně jsem se dostal k napsání mailu,.. 2. listopadu to byl přesně měsíc co jsem tady, hrozně rychle to tu utíká, a až dnes jsem se dostal k tomu abych napsal nějakou zprávu :-) tak pár věcí co se tu událi ;-)

Mám se tu moc krásně, občas se mi povede se s místními domorodci i domluvit :-)) Ještě pořád mám každý den Bulharštinu, jinak program je přes týden skoro pořád stejný jako jsem psal posledně.

Minulý týden jsem měl vaření tak to byly opravdu fofry - protože to schlamstne tak 3 - 4 hodinky denně a když se k tomu připočte škola, oratoř a ostatní povinnosti tak je toho opravdu moc. Na druhou stranu protože se ve vaření střídáme tak další službu mám až za 7 týdnů. ;-)

O minulém víkendu jsme tu měli akci s názvem „Епархиѳна младежка среѳца“ přeložilo by se to jako diecézní setkání mládeže - až na to že tady to znamená celé Bulharsko. V pátek přijelo asi 38 děcek z různých míst po celém Bulharsku a začali jsme společnou modlitbou a večerí :-) potom následoval seznamovací večer, nějaké hry, modlitba a spánek. Při seznamovací hře jsme udělali kolečko a každý o sobě řekl jak se jmenuje, co dělá, kolik mu je let a tak, já jsem projistotu přidal větu že nejsem Bulhar, že jsem Čech - každý by si podle mé Bulharštiny nemusel všimnout :-)) Druhý den byly přednášky z historie katolické církve v Bulharsku doplněné o výklad pamětníků a po skvělém obědě (který jsme spolu s Pavlem pomáhali vyrobit) jsme vyjeli autobusem na výlet do Sokolského Monastiru. Autobus nás vyložil asi 4 km pod Monastirem kde už na nás čekal J. , který nám pověděl že cesta nebude jednoduchá a aby jsme ji zdárně zvládly budeme muset absolvovat pár „jednoduchých“ úkolů. První úkol byl moc hezký protože se nám dostal do rukou text v řečtině a já nebyl jedinej kdo nerozumí :-) Mým úkolem bylo jít s mojí skupinou a neztratit se, což se mi povedlo. Po splnění všech úkolů následovala prohlídka Monastiru a odjezd domů na večerí. Po večerí začal Galavečer - hráli se různé scénky, hry a vše vyvrcholilo poslední scénkou na kterou se celá komunita převlékla do černých obleků a zahrála a zapívala přítomným pár Bulharských hitů. Největší uznání patří Martinovi, protože si mezi poslední hrou a závěrečnou scénou v oblecích nechal vyholit hlavu, díky tomu naše vystoupení už nemělo chybu ;-)

Viz.: fotky na mých stránkách.

Teď tu máme na mimořádné vizitaci V. K. a F. B. spolu s J. K. ml. Tak se opět nenudíme - je hodně narvaný program a mě už dochází výmluvy pro paní učitelku do školy že nemám domácí úkoly - je mi blbě se pořád vymlouvat na vizitaca :-D

Mno to by mohl stačit už je to dost dlouhé :-)

Mějte se všichni mooc fajn, posílám vám modlitbu z Kazanlaku a zatím AHOJ Filip

*Ps.: Moje stránky jsou na www.*****.cz kdyby jste se chtěli podívat,.. nemám na to moc čas ale už jsou tam konečně fotky a časem možná dodám i popisky a další foto :-)*

Pss.: až budu mít někdy čas tak si to po sobě přečtu a opravím hrubky :-)

Psss.: moc všem díky za maily a modlitby a tak taky na Vás moc myslím :-) :-) :-)

Z dopisu můžeme vyzorovat, že Filip už se dovede domluvit. Má se tam dobře a živě popisuje akce a události. Věnuje se zálibám, k dispozici jsou na jeho webu fotky a vzpomíná na své blízké. První nápis v bulharštině je jistě úspěchem a ujištěním, že se tam dobře aklimazituje a po měsíci si zvyká na jazyk i lidi.

5. dopis

Zdravím Vás všecky do čech i do ostatních koutů světa ;-)

Ták mám se skvěle, máme tady asi 10 hodin sněh tak uvidím kdy to roztaje, neměl jsem teď dlouho čas udělat upgrade na stránkách ale věřím že se k tomu dostanu v pondělí :-)

Jinak mi došel šampon Head and Shoulders s mentolem a tak se může stát že na fotkách už nebudou moje vlasy lesklé a hebké na dotek ;-)

Příště napíšu něco víc co se tu děje ale teď bych rád začal o něčem důležitém ;-)

Máme tady v Kazanlaku jednoho šikovného klučinu, který ministruje u nás v kostele a chodí do oratoře... Jmenuje se Mitko, chodí do třetí třídy. Jeho matka se jej zřekla a měla v úmyslu jej poslat do dětského domova. Proto se ho ujala jeho babička, která se o něho stará již pět let. Má ale podprůměrný plat (asi 3500 Kč) a na Mitka nedostává od státu žádné peníze, protože ho zatím nemohla oficiálně adoptovat... Takže bychom jí a Mitkovi rádi pomohli. V čem by pomoc spočívala? Jde o model „Adopce na dálku“. Tedy o závazek, že určitou dobu budete Mitka podporovat finančně, částkou řádově 1000 korun měsíčně. Sa-

mozřejmě každému umožníme být s Mitkem v písemném kontaktu a pošlu fotečky a tak. V případě zájmu mi prosím napište na e-mail *****@seznam.cz Ták všichni kdo by ste chtěli pomoct tak mi prosím obratem pište,.. protože když napíšete pozdě může se stát že už bude Mitko zadaný :-))

Táák se Vám všem omlouvám za hromadný spam, moc se těším na vaše odpovědi, a mějte se moc krásně

AHOJ Filip, Kazanlak

Ps.: ještě některým z vás pošlu mail s jedním návrhem :-)

Od prvních detailně popisovaných zážitků, po delší časové intervaly psaní, zážitky s jazykem bulharštinou, překlady od kamaráda, zážitky ve škole, později i píše názvy bulharsky (na webu dokonce celé články), zveřejnění fotek, myslí na blízké, stýská se mu, prosí o adopci na dálku, nakonec pro činnost (od sebe prezentace po prezentaci místa a lidských osudů).

4.2 Shrnutí závěrů

Ráda bych řekla, že všechny informace, které jsem sesbírала mě velmi obohatily. S dobrovolníky je nutné pracovat nejen před vysláním na dobrovolnou službu, ale také po návratu zpět. Důležité je nepodceňovat jejich návrat a věnovat se jim. Jak ukazují názory dobrovolníků, jejich služba je určitě přínosná. Jak pro země, kde pomáhají, tak i pro ně samotné.

Můžeme si všimnout, že všichni dobrovolníci, kteří se zúčastnili výzkumu, nadále spolupracují se salesiány a vyskytují se v humanitně zaměřených odvětvích. Je tedy zřejmé, že u nich přetrvává zaujetí prací s druhými lidmi.

I když jsou po-návratové stavy dobrovolníků mnohdy obtížné a náročné nejen pro ně samé, ale i pro jejich okolí, můžeme říci, že jakmile toto období překonají, mohou pracovat dále.

Integrace dobrovolníků je tedy úspěšnější, pokud se dobrovolník má kam vrátit a co po návratu domů dělat.

ZÁVĚR

Dobrovolnictví z hlediska Cagliari-salesiánského voluntariátu je jistě zajímavým tématem nejen pro lidi, kteří uvažují o pomoci druhým, ale také pro ty, kteří mají zájem o cizí země a rádi cestují.

Při zpracovávání informací o Cagliari-salesiánském voluntariátu jsem se potkala s mnoha zajímavými lidmi, kteří mi poskytli příležitost být téměř v centru dění. Díky Janě Švecové, koordinátorce tohoto programu a přípravnému týmu, jsem měla možnost zúčastnit se jednoho z přípravných víkendů pro dobrovolníky, kteří se chystají na dobrovolnou službu. Přestože jsem oficiálně mezi dobrovolníky nepatřila, cítila jsem se v kolektivu velmi dobře. Tento víkend mi přinesl nejen hodně zajímavých poznatků pro moji práci, ale také příležitost seznámit se s novými lidmi a něco s nimi prožít.

Mohu říci, že při zpracovávání praktické části této práce jsem měla možnost vyslechnout mnoho hodnotných myšlenek, zkušeností a názorů, které mě obohatily nejen jako „výzkumníka“, ale hlavně jako člověka.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOSCO, T., NANNI, C. *Dej mi duše : Salesiánská tradice*. Přeložil Ladislav Herýán. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-882-8. Preventivní systém Dona Boska v dnešní době, s. 125-220.
- [2] FISCHER, O., MILFAIT, R. *Etika pro sociální práci*. Praha : JABOK, 2008. 223 s. ISBN 978-80-904137-3-3.
- [3] FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. 1. vyd. Praha : Agnes, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.
- [4] GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno : Paido, 2000. 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6
- [5] HAWKINS, P., SHOHET, R. *Supervize v pomáhajících profesích*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. 208 s. ISBN 80-7178-715-9.
- [6] KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese : s předmluvou Jiřiny Šiklové*. 5. vyd. Praha : Portál, 2006. 147 s. ISBN 80-7367-181-6.
- [7] MAŇÁK, J., ŠVEC, Š., ŠVEC, V. (ed.) *Slovník pedagogické metodologie*. 1. vyd. Brno : Paido, 2005. 134 s. Edice pedagogické literatury; sv. 3. ISBN 80-7315-102-2.
- [8] MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.
- [9] *Příručka pro dobrovolníky : (NPIT)*. Praha: ADRA, 2005. ISBN 80-239-5071-1.
- [10] SOZANSKÁ, O. Práce s dobrovolníky v neziskových organizacích. In TOŠNER, J. *Řízení lidských zdrojů : Sborník vybraných materiálů specializačního kurzu "Řízení neziskových organizací"*. 1. vyd. Praha : AGNES, 1999. s. 115. ISBN 80-902633-4-8.
- [11] STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu : Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Přeložil Stanislav Ježek. 1. vyd. Boskovice : Nakladatelství Albert, 1999. 228 s. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

- [12] ŠVEC, V., HRBÁČKOVÁ, K. *Průvodce metodologií pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7318-547-3.
- [13] TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 152 s. ISBN 80-7178-514-8.

Internetové zdroje:

- [14] *O dobrovolnictví : Co z toho ti lidé mají*. [online]. 2001 , 23. 4. 2009 [cit. 2009-04-24]. Dostupný z WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/1_co.shtml>.
- [15] *O dobrovolnictví : Kdo jsou dobrovolníci?* [online]. 2001 , 29. 4. 2009 [cit. 2009-04-30]. Dostupný z WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/1_lide.shtml>.
- [16] *Salesiáni Dona Boska : Svatý Jan Bosco – zakladatel salesiánů* [online]. c2009, 19. 4. 2009 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.sdb.cz/zakladatel-jan-bosco/>>.

Interní materiály organizace SADBA a Cagliari-salesiánského voluntariátu:

- [17] ŠVECOVÁ, J., et al. *Zadarmo jsme dostali, zadarmo dávejme*. Praha : Vydala Salesiánská asociace Dona Boska, o. s., 2008. 80 s.
- [18] Informační materiály SADBY pro přípravu dobrovolníků
- [19] Zákon č. 198/2002 Sb. Parlamentu České republiky o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). Uveřejněno v č. 82/2002 Sbírký zákonů na straně 4835.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
SDB	Salesiáni Dona Bosca
NROS	Nadace rozvoje občanské společnosti
MV	Ministerstvo vnitra
SADBA	Salesiánská asociace Dona Boska

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Výzkumný vzorek polostrukturovaných rozhovorů s dobrovolníky

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Návrh otázek pro interview s dobrovolníky

Příloha P II: Finanční rozpočet dobrovolné služby

Příloha P III: Transkript interview s koordinátorkou programu

PŘÍLOHA P I: NÁVRH OTÁZEK PRO INTERVIEW S DOBROVOLNÍKY

Kde jsi byl a na jak dlouho?

Co tě vedlo k tomu, že ses rozhodl/a být dobrovolníkem v Cagliari-salesiánském volontariátu?

Pracoval/a jsi předtím jako dobrovolník v nějaké organizaci?

Co na to říkala rodina a přátelé, když ses rozhodl/a pro dobrovolnou činnost v zahraničí?

Nebylo ti líto, že tady vše necháváš?

Jaká byla tvá očekávání?

Jak ses tam cítil/a? Jaké bylo přijetí?

Co tě překvapilo na místě své činnosti?

Změnilo se něco, když ses vrátil/a z dobrovolnické služby do ČR?

Jak dlouho ti trvalo, než ses zase zapojil/a do dění tady?

Srovnával/a jsi kulturu tady a tam?

Co ti přinesla dobrovolná činnost?

Chtěl/a by ses vrátit zpět?

Co jsi dělal/a předtím než jsi absolvoval/a tento program?

Co děláš teď? Jaké máš plány do budoucna?

PŘÍLOHA P II: FINANČNÍ ROZPOČET DOBROVOLNÉ SLUŽBY

Příklad 12měsíční zahraniční dobrovolné služby na 1 dobrovolníka pro rok 2009:

	VO	PO	Dobrovolník	
A. Příprava v ČR	36 200 Kč	0 Kč	4 100 Kč	
cestovné (8x)	1 700 Kč		1 700 Kč v případě potřeby hradí VO	
stravování (8x)	1 000 Kč		2 400 Kč	
ubytování (8x)	1 500 Kč			
jazykový kurs				podle potřeby dobrovolníka
lektorné (na celý kurs)	30 000 Kč			
další náklady na přípravu	2 000 Kč			
B. Cestovní náklady	0 Kč	0 Kč	32 500 Kč	
letenka			20 000 Kč	
víza			2 500 Kč v případě dotace hradí VO	
očkování			10 000 Kč v případě dotace hradí VO	
C. Pojištění	30 000 Kč	0 Kč	18 000 Kč	
zákonné zdravotní				hradí stát
důchodové - sociální	30 000 Kč			jen v případě dotace
cestovní zdravotní			15 000 Kč v případě dotace hradí VO	
odpovědnosti za škodu			3 000 Kč v případě dotace hradí VO	
D. Výkon d. služby	0 Kč	72 000 Kč	0 Kč	
ubytování		36 000 Kč		
stravování		24 000 Kč		
kapesné		12 000 Kč		jen poskytne-li PO kapesné
E. Režijní náklady	5 000 Kč	0 Kč	0 Kč	
kancelář ...	5 000 Kč			
CELKEM	71 200 Kč	72 000 Kč	54 600 Kč	197 800 Kč

PŘÍLOHA P III: TRANSKRIPT INTERVIEW S KOORDINÁTOROU PROGRAMU

M: Ahoj

J: Ahoj

M: Ráda se s tebou setkávám.

J: Já taky. Snad ti budu užitečná.

M: Vítám tě jako koordinátorku programu Cagliero-salesiánský voluntariát. Náš rozhovor bude směřovat tímto směrem, na tvoji práci. Na začátku se tě musím zeptat, jestli souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru ?

J: Souhlasím, nemám nic proti tomu.

M: Díky. Kdyby se vyskytla nějaká věc, o které nechceš mluvit, máš samozřejmě právo říct „stop“.

J: Ano, dobře.

M: Takže začneme. Jak dlouho tuhle práci děláš ?

J: Teď už to budou tři roky. Začínala jsem na podzim roku 2006, což byl ročník céčkový a teď v říjnu už budu začínat ročník F.

M: Takže už máš nějaké zkušenosti. Jak ses k takové práci vlastně dostala ?

J: Jako slepý k houslím. Dostala jsem se k ní tak, že když jsem se vracela z Indie jako dobrovolnice přes ten samý program, tak mi ještě do Indie psal Jára Vracovský, který měl tento program na starosti, jestli bych si jej nechtěla vzít jako úplné zaměstnání. Ani jsem dlouho s rozhodováním neváhala, protože to pro mě byla přirozená návaznost na to, co jsem do té doby dělala. Ať už jako dobrovolník u Salesiánů předtím a nebo pak i ta zkušenost z Indie. Vyústilo to tak hezky logicky po sobě, že jsem za nabídku byla ráda.

M: Co ta práce obnáší ? Co všechno vlastně děláš ?

J: Práci nejprve popíšu jako cyklus jednoho ročníku. Co tedy cyklus jednoho ročníku znamená ? Během jednoho podzimu se hlásí zájemci o dobrovolnou službu, to znamená, že získávají informace, kontaktují se, vyplňují přihlášky a podobně. Zájemci se poté pozvou na první přípravný víkend, který bývá většinou v říjnu a mým úkolem je koordinovat tako-

vých setkání osm. Zahrnuje to domluvit konkrétní místo na setkání, domluvit lidi, kteří na to setkání přijedou, svolávat schůzky týmu, protože právě tento úzký tým, jehož jsem členem a který to všechno má na starosti, jsou dohromady čtyři lidé. Dále pak komunikovat s dobrovolníky spíše ve stylu technickém, aby se tedy na víkend přihlásili, jakým způsobem tak lze učinit, informace o nich a podobně. A jak ta příprava probíhá? Postupně se začínají domlouvat místa, kam dobrovolníci půjdou, to znamená komunikovat přímo s těmi organizacemi, kam je posíláme, domlouvat s organizacemi smlouvy a na základě těchto smluv pak sjednat smlouvy s dobrovolníky samotnými a také mezi námi a dobrovolníky. Příprava končí v červnu, kdy je naplánováno slavnostní vyslání dobrovolníků a pak dobrovolníci odjíždí pryč. Během jejich služby jsem v kontaktu jak s organizacemi, tak i s dobrovolníky, kteří mají za úkol se jednou měsíčně hlásit. V pololetí vyplňují dotazník, který je považován za jakýsi druh hodnocení. Poté, když se vrátí, zorganizujeme hodnotící setkání, které trvá dva dny a tím jakoby celý ten cyklus skončí. S ním ale souvisí ještě další spousta věcí jako psát články, když je chceme napsat, zahrnuje to v sobě komunikovat s ministerstvem, dále pak psát projekty na konkrétní dobrovolníky, aby se získávali peníze. Komunikovat s dárci. Když chce někdo podpořit dobrovolníky, chce potvrzení o daru. Dárci se také zvou na setkání dobrovolníků, aby se s nimi udržel nějaký kontakt, řekli svá přání, získali informace. Pak také pokud možno udržovat kontakty i s rodiči. Nedávno jsem se byli podívat za rodiči od Evči co je teď v Lesotu jako dobrovolnice. Pak také co 2 až 3 roky se musí obnovovat akreditace od ministerstva, což jsou další papíry, pro evropskou dobrovolnou službu napsat žádost, sledovat, uzavřít projekt. Je to spousta papírování. Řekla bych, že až 80% tvoří práce u počítače a 20% přímo práce s lidmi.

M: Co tě na práci baví?

J: Hlavně to, že jsem v kontaktu s lidmi na stejné vlně jako jsem já, což jsou vlastně ti dobrovolníci. Baví mě také to, že má pořád kontakt se světem.

M: Musí to být náročné neustále se zabývat nějakými řešeními. Administrace je určitě sama o sobě náročná. Máš pružnou pracovní dobu?

J: Kdybych ti odpověděla jako koordinátor programu Cagliari, tak ten má defakto pevnou pracovní dobu, jakou si určí, pokud do toho i započítám nějaké víkendy. Jednou za měsíc je to nějaká víkendovka plus setkání dobrovolníků a zbytek se dopočte do toho celkového

počtu. Kdybych měla odpovídat jako já, tedy sama za sebe, mám pružnou pracovní dobu, jak si ji určím.

M: Co tě motivuje k této práci ? A co tě motivuje přímo v ní ?

J: K práci jako takové mě motivuje to, že si myslím, že tohle má opravdový smysl. Že ti lidé se vracejí, a že je mohu sama podpořit svými zkušenostmi. A co je v ní motivující ? To už je náročnější. Když přehlédnou to papírování, které je občas opravdu šílené, tak tedy čas od času, když se s dobrovolníky setkám a vysvětluju jim věci na té osobní, kamarádské úrovni, znamená to pro mě obohacení. Skrze cestu jejich vlastní zkušenosti prožívám vlastní zkušenosti zpětně, ale zase vidím způsoby, kterými své zkušenosti získali oni. Během přípravy je poznáváš a poté po jejich návratu vidíš, co to s nimi udělá, jak se změní a pro mě samotnou je to kolikrát emotivní.

M: Jak se ti spolupracuje s dobrovolníky ? Ty už jsi na tuto otázku možná trochu odpověděla předtím.

J: S dobrovolníky po návratu hrozně.

M: Ano ? Jako ?

J: Mám pocit, že má zkušenost dobrovolnice po návratu...nevím, jak bych to teď vyjádřila, ale mám pocit, že někdy je s nimi těžší komunikace a domluva než s dobrovolníky v přípravě. Ve smyslu, něco je potřeba udělat a já bych do toho ráda zapojila i další exdobrovolníky a chybí nám jasná komunikace, zahrnující „kdy, kde, jak a co“. Připadalo mi, že dobrovolníci, co se vrátili z Afriky...bylo to s nimi jako v mateřské školce.

M: Myslíš hned poté, co se vrátili, nebo jejich způsob chování přetrvává ? Je to dlouhodobé ?

J: Uvedu konkrétní příklad. Když se dobrovolníci vrátí, jsou povinni udělat album o deseti stránkách s fotkami a popiskama. To je práce, řekněme, na půl dne. A já nejsem schopná to z nich dostat. Vrátil se s pocitem, že jsou nad věcí a že se drobnosti v životě se neřeší, je to nepodstatné a nějaké album nás přeci nemůže rozházet. Přeháním to, ale je to konkrétní ukázka toho, jak je těžké z nich něco dostat.

M: Kdežto dobrovolníci, co se teprve připravují, mají ve své náplni i rozvíjení komunikace, takže se dá říci, že se více snaží.

J: Asi ano. Ale album samotné je zapsané i ve smlouvě dobrovolníka na základě naší zkušenosti. Jednou z jeho povinností po návratu je zpracovat písemné album. Smlouvu si měl přečíst a podepsat (smích).

M: A kolik se ti tedy těch alb podařilo získat ?

J: Málo a hlavně musím to neustále urgovat. To mě na tom zlobí. Očekávala bych od druhého, že pokud má nějakou povinnost, tak ji splní. Ne že mu budu pětkrát psát, aby mi to udělal. Já taky sama třeba kolikrát nestíhám a někdo mě musí urgovat, když nejsem schopna něco udělat včas, ale tohle zase chápu . Člověk umí chybovat.

M: Jaké jsou plány s Cagliariem do budoucna ? Jsou nějaké plánované změny ? Něco konkrétního ?

J: Plány ? Teď jsme pozměnili trošičku víkendy a chceme je pojmut více prakticky. Zapojili jsme proto víkendy, kde dobrovolníci budou muset sami připravit program pro romské děti. Tím si sami ozkouší nejen práci s dětmi ale také práci s odlišnou kulturou, protože s Romy se opravdu pracuje jinak a zároveň si sami „ošahají“, jestli na tu práci s lidmi mají. Pro nás to také bude zpětná vazba v tom, že je uvidíme v akci. člověk může být úplně jiný ve skupině vrstevníků a úplně jiný ve skupině dětí, kde má něco organizovat a být animátor, vedoucí, který má děti nějakým způsobem vychovávat. Tak to je ta největší změna. Jinak celkově se budeme více snažit prohlubovat spolupráci s těmi zeměmi, které máme. Pokud chce například někdo k Sestrám, hledá se projekt u Sester,ty mají trošku jinou koncepci, u nich to jde přes ústředí. Znamená to, že pokud já jako delegátka asistuji, probíhá to tak, že se zadá na ústředí do Říma, že člověk je dobrovolník, umí anglicky, chce k Sestrám a nejlépe do Afriky. A jim ústředí následně odešle, že potřebuje takového konkrétního člověka například v Jihoafrické republice a takového v Etiopii. Není to o tom, že máme jednoho stálého partnera, se kterým komunikujeme přímo. Což je trošku škoda, protože každý dobrovolník tam něco začne, pak odejde a ono to skončí. Teď třeba byl rozjetý projekt na výměnu dopisů. Asi s 80 dětmi s gymnázia ze Žďáru nad Sázavou a ještě dalšími ze základní školy. Píše si dohromady asi sto dětí. A teď když naše Češky, dobrovolnice, ze svého místa odejdou, nezbude tam nikdo, kdo by projekt udržel. Právě nato se chceme trošku zaměřit, udržet tu kontinuitu. Budeme se také snažit trochu propagovat. Vytvoříme takzvaný P-ART tým, který bude komunikovat s médii a dalšími subjekty. Také v rámci

projektu, který se nově rozjel, což je „Adopce na blízko“, na podporu dobrovolníků a projektů, kde ti dobrovolníci působí.

M: O jaké země je mezi dobrovolníky zájem ? Kam chtějí nejvíce vyjet ? Nebo je jim to jedno ?

J: Nejmíň chtějí vycestovat do Bulharska, kde je potřebujeme nejvíc. Na začátku se snažíme příliš nedbat o to, kam oni chtějí, ale namotivovat je, aby také chtěli tam, kam my potřebujeme, což je tedy Bulharsko na prvním místě a pak až další země. Ale jinak je to velmi individuální. Nedá se říct, že by většina chtěla do Indie nebo většina do Afriky. Ročník se také sejde většinou tak, že se to nějakým způsobem poskládá i podle jazykových schopností, že se to všechno zaplní tak nějak přirozeně, ať už se jedná o španělsky mluvící Mexiko, francouzsky mluvící Kongo, pro kluky anglická Zambie nebo pro holky pro kluky anglická Indie, Německo. Rozvrství se to přirozeně.

M: Říkala jsi, že na začátku přijímáš přihlášky. Kolik se jich tak hlásí na každý cyklus ?

J: Je rozdíl mezi lidmi, kteří se o nás zajímají a zkontaktují nás a pak mezi těmi, kteří opravdu vyplní dotazníky a pošlou nám je a mezi těmi, kteří na první víkend skutečně přijedou. Zatím to bylo tak, že do loňského roku ten počet stoupal. Maximum byl ročník D, kde těch zájemců, co nás kontaktovalo, bylo přes padesát s tím, že dotazník poslalo asi přes třicet lidí a na prvním víkendu jich bylo mezi pětadvaceti a třiceti. Loni to bylo slabší. Zkontaktovalo nás zhruba čtyřicet lidí, přijelo pak kolem dvaceti lidí. Současně jezdí kolem dvanácti. Reálně 65% až 70% těch, co nás zkontaktují, pak také někam odjedou. Jde o hrubý odhad. Záměrně jsme nějakou velkou propagaci nedělali, vždycky větší pak jen v červnu, navíc rok předtím jsme měli opravdu velký zájem, proto bychom na to kapacitně nestačili, a tak jsme záměrně propagaci nedělali. Na druhou stranu je to škoda.

M: Kde nejčastěji propagaci děláte ? Propagujete přes střediska ?

J: Teď jsme to dělali tak, že jsme psali do vnitřních zpráv salesiánských, psali jsem do Salesiánského magazínu, na stránky, měli jsme letáček na nový ročník, na který se mohou zájemci přihlásit. Rozesílali jsme přihlášky k sestřám, také do salesiánských klubů mládeže, psala se informace do Zpravodaje salesiánských spolupracovníků, většinou tedy šlo o salesiánské prostředí.

M: Měli jste také putovní výstavu, že ?

J: Ano. Pak se také dávají nějaké průběžné informace jako třeba tu akci diecézního zpravodaje v Praze. Prezентujeme se průběžně. Teď jsme například byli na setkání Národní misijní rady, kteří představují zástupce různých křesťanských organizací, řádů, kongregací a každý dělá něco pro misie. Právě tam jsme dostali prostor pro naše Cagliari, povídali jsme asi hodinu. A předseda této rady nám pak řekl, že jsme asi jediní v české katolické církvi, kteří mají něco podobného zpracovaného do systematického programu. Pokud třeba charita někoho někam vyšle, jde spíše o spontánní záležitost, ale ne o ucelený program, v němž jsme právě jako jediní. Ale i jiné kongregace k nám mohou a chtějí poslat své lidi, že by se třeba na našich víkendových setkáních něco dozvěděli. Jejich dobrovolníci takovou přípravu nemají a ono je potřebné, aby člověk předtím nějakou formací prošel.

M: Příprava je určitě hodně důležitá a je moc dobře, že ji děláte.

J: Ano. Důležitá je. Nevím, do jaké míry je důležitá tím, že jsou v ní odborná témata a že si dobrovolníci odnesou něco z těch témat a do jaké míry je důležitá tím, že je to jakoby škola života. Nejenom ta samotná škola, ale i ta příprava. Prostě škola života, kde mají příležitost udělat pár krůčků dál. Každopádně svůj význam má a jsem ráda, že máme dlouhou, náročnou přípravu, protože se to osvědčuje.

M: Určitě. Jak vlastně sháníš finance, sponzory ? Nebo na jejich shánění máte tým ?

J: Teď to převzal fundrasingový portál s cílem získat dárcy, kteří nám budou ochotni každý měsíc posílat sto korun, než třeba jednorázově dvacet tisíc na letenku. Jde nám spíše o to mít někoho, kdo nám bude posílat peníze průběžně, byť třeba po těch stovkách. Budeme tak moct financovat jak dobrovolníky, také třeba papíry, když se tisknou smlouvy a podobné věci. Dobrovolníci jsou ale motivováni také k tomu, aby oni sami sháněli mezi známými lidmi podporu na projekt dobrovolných služeb. Nám zůstávají papíry, potvrzení s razítky, že jsou naši dobrovolníci a že se chystají „tam a tam“, dostávají letáčky, knížečky, co jsme nově udělali, takže veškeré vybavení od nás mají. Je to hodně o jejich asertivitě, o tom, jak moc ty peníze potřebují, nebo budou spoléhat na to, že jim to zaplatí rodiče a podobně. Když opravdu chtějí, máme zkušenost, že peníze se dají sehnat. Například jedna holčina uspořádala benefiční koncert, kde jí kamarád hrál na varhany. Bude teď odjíždět do Indie. Oslovují také farnosti.

M: Jak jsem si přečetla, Bulharsko jako země, je tedy projektově stoprocentně pokryté ?

J : Za určitých podmínek. Zpravidla nám zatím projekty schvalují přes Evropskou dobrovolnou službu, podmínka je do třiceti let. Když tam kluci zůstávají o rok déle, už nejsou podporováni z tohoto projektu. A jinak se projekty získávají nejvíce přes Ministerstvo vnitra, kde jsme akreditováni jako dobrovolná služba a máme nárok na to požádat o dotaci, z čehož se hlavně hradí pojištění, očkování, vízum.

M: Je to docela náročné, myslím teď finančně.

J: Počítali jsme reálné náklady na jednoho dobrovolníka, kde je započítána jak příprava, všechny ty víkendy, lektoři, kancelářství, papíry, režijní náklady, tak samotná ta služba, zahrnující ubytování, kapesné, letenka, stravování, pojištění, očkování, tedy opravdu komplet všechno. Na jednoho dobrovolníka to vyjde, například na jeden africký stan zhruba na čtvrt milionu. No a na čem se podílí dobrovolník sám ? Ten si zpravidla hradí letenku, někdy i z dotací, na což je sazba. Pak i salesiáni nebo sestry, kde pomáhají. Dobrovolníci u nich mají ubytování a stravování zdarma.

M: Dobrá, myslím, že už jsem kompletně vyčerpala všechny otázky.

J: Klidně jsem k dispozici, kdyby bylo něco potřeba dopovědět.

M: Moc ti děkuji.